Základní škola a Mateřská škola Kobylnice, příspěvková organizace

Na Budínku 80, Kobylnice 66451

Tel. 544244827, IČO : 75023016

TVOŘIVÁ ŠKOLA

PRO ŽIVOT

1 Identifikační údaje, název vzdělávacího programu

Č.j. 167a/P, ZŠ

Školní vzdělávací program pro zákadní vzdělání (ŠVP ZV)

TVOŘIVÁ ŠKOLA PRO ŽIVOT

Motto:

„Non scholae, sed vitae discimus„

„Nikoliv pro školu, nýbrž pro život se učíme“

(Latinské přísloví)

- **Předkladatel :**

Základní škola a Mateřská škola Kobylnice, příspěvková organizace
Na Budínku 81, Kobylnice 66451

Ředitelka školy :	Mgr.Martišková Ilona
Telefon:	544244827
E-mail :	zs.kobylnice@atlas.cz
Webové stránky:	zskobylnice.euweb.cz
IČO:	75023016
REDIZO:	600 110 818
IZO:	102 179 310

Aktuální kapacita školy a jejích součástí je uvedena ve Výročních zprávách školy.

- **Zřizovatel**

Název:	Obec Kobylnice
Adresa:	Na Budínku 240, Kobylnice 66451
Telefon :	544244826
Email:	obec@kobylnice.cz

Schválen na školské radě : 24.10.2012
Projednán na pedagogické radě : 28.8.2012
Platnost dokumentu : od 1.9.2012

Kontaktní osoba : Mgr. Martišková Ilona, ředitelka školy
Vypracovala : Mgr. Martišková Ilona s týmem školy

2 Charakteristika školy

Základní škola Kobylnice je málotřídní základní škola, která poskytuje základní vzdělání žákům I. stupně.

Od 1.1.2003, kdy se stala škola právním subjektem, je součástí školy také mateřská škola, školní družina, školní jídelna a školní výdejna.

Vybavení školy:

Naše Základní škola a Mateřská škola Kobylnice sídlí v jedné budově spojené chodbou. Každá škola má svůj vchod. **Materiální vybavení** školy neustále obnovujeme. Třídy jsou velké, prostorné, světlé a účelně zařízené. V každé třídě je koberec, který slouží k relaxaci o přestávkách, ale probíhá zde i část výuky.

Celá školní budova je po rekonstrukci. V roce 2003 se měnila plastová okna, 2004 proběhla rekonstrukce mateřské školy a školní kuchyně, v roce 2005 se opravovala základní škola a školní družina. Školní nábytek je nový, výškově stavitelný a odpovídá hygienickým předpisům.

Velikost místností a vhodnost prostor odpovídá počtu žáků. Je schválena kapacita pro jednotlivé součásti.

Součástí areálu je školní dvůr a školní zahrada se spoustou nových průlezek a pískovišti . Tyto prostory jsou využívány na pohybové aktivity o přestávkách, školní družinou a mateřská škola je využívá na pobyt venku.

V okolí školy jsou místa, která jsou vhodná pro výchovné, vzdělávací i relaxační vycházky (Bažantnice, Mohyla míru, slavkovské bojiště…).

Základní škola byla vybavena počítači, které jsou postupně modernizovány. Plánujeme vybavit interaktivnímu tabulemi všechny třídy. Děti využívají počítače nejen ve výuce, ale i o přestávkách, v zájmovém kroužku. Máme výukový software, textový editor, grafický editor, webový prohlížeč i klienta elektronické pošty.

Součástí základní školy je **mateřská škola**. Podrobnější údaje o MŠ jsou uvedeny ve školním vzdělávacím programu „Každý jsme jiný“.

Školní družina

využívá ke své činnosti hernu a přilehlé dvě místnosti se stolečky. Herna je vybavena nábytkovou stěnou s hračkami, stavebnicemi a výtvarným materiálem. Pro vychovatelku je zde kabinet školní družiny.

Sportovní aktivity, relaxace

Škola nemá tělocvičnu. Výuka tělesné výchovy je prováděna převážně venku na hřišti a v tělocvičně Sokola Kobylnice. Žáci v průběhu školní docházky absolvují v rámci tělesné výchovy lavecký výcvik, dle možností zařazujeme sáňkování a bruslení. V průběhu vyučování jsou zařazovány tělovýchovné chvilky. Vycházky a všestranně pohybové aktivity jsou také velice často zařazovány do činností školní družiny.

Organizace vyučování

Začátek vyučování je v 7,50 hod.

Vyučovací hodina: ve škole je školní zvonek, učitelé mají možnost učit v blocích. Zatím je však dodržována délka 45 minut.

Časové rozvržení učiva, sestava rozvrhu hodin a režim dne vchází zejména z ustanovení aktuální vyhlášky o základní škole a ze zásad stanovených vzdělávacím programem . Pro žáky se SPVU se vždy vypracovávají individuální plány a je jim věnována individuální péče. Vše je projednáváno s PPP, SPC.

Stravování

je zajištěno pro žáky ZŠ ve školní jídelně – výdejně, která se nachází v přízemí budovy. Obědy se vaří v naší školní kuchyni. Snažíme zařazovat zdravější stravu.

Způsob zajištění vhodného mikroklimatu

Celá budova je vytápěna plynem (dva kotle – Viesman, Viadrus). V učebnách je zajištěna teplota 20°C - 22°C. Teplota povrchu podlahy neklesá pod 19°C. V letních období je regulována teplota žaluziemi. Žaluzie jsou vnitřní, natáčecí a vytahovací. Kontrola teploty vzduchu v místnostech s trvalým pobytem je zajištěna nástěnnými teploměry, umístěnými na vnitřní straně místnosti. Při poklesu teploty vzduchu v učebnách určených k trvalému pobytu žáků ve třech po sobě následujících dnech pod 18°C a při jednorázovém poklesu pod 16°C musí být provoz zařízení pro výchovu a vzdělávání zastaven. Při teplotě vzduchu v učebnách určených k trvalému pobytu žáků vyšší než 31°C musí být zajištěn pobyt žáků mimo tyto místnosti.

Požadavky na hygienicko – protiepidemický režim

Úklid školy zajišťuje školnice, která se souhlasem ředitelky nakupuje čistící prostředky a desinfekční prostředky nutné pro provoz školy. Na žákovských toaletách je k dispozici teplá voda, papírové ručníky a tekuté mýdlo. V učebnách jsou umývadla s teplou vodou, ručníky visí u umývadel a žáci si je nosí pravidelně na vyprání domů. Úklid je prováděn v rozsahu odpovídajícím aktuální vyhlášce. Další podrobnější údaje jsou uvedeny v provozních řádech ZŠ a MŠ.

Skladba pedagogického sboru

Pedagogický sbor mateřské školy tvoří aprobované učitelky. Pedagogické působení je založeno na systematickém uplatňování pedagogické diagnostiky. Výchova je pojímána jako důsledně rozvíjející, nikoliv omezující.

Pedagogický sbor základní školy tvoří aprobované učitelky, vychovatelka (y) ŠD, která(é) učí některé výchovy a ředitelka školy. Podle počtu přihlášených dětí se může některý školní rok otevírat nepovinný předmět náboženství.

Pedagogický sbor a provozní zaměstnanci : Konkrétní údaje jsou uvedeny ve Výročních zprávách školy.

Údaje o žácích

Mateřskou školu navštěvují děti od 3 let až do 7 let. Vyjímečně přijímáme mladší děti. Jsou to děti většinou z Kobylnic.

Základní školu navštěvují děti z Kobylnic a z Prace. Výjímečně i z jiných vesnic.

Výuka se realizuje ve všech třídách ZŠ a ve dvou třídách MŠ. Školní družina využívá hernu a přilehlé místnosti.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou integrováni v běžných třídách. Žáci využívají různé didaktické pomůcky, speciální učebnice, výukové programy, práce probíhá podle individuálních plánů.

Spolupráce s rodiči a jinými subjekty

Rodiče jsou pravidelně informováni o prospěchu a chování svých dětí a to nejen na rodičovských schůzkách. Mohou se kdykoliv domluvit na konzultace s kteroukoli paní učitelkou. V MŠ jsou speciální schůzky ještě pro nové děti a pro předškoláky. Škola pravidelně informuje rodiče žáků o dění ve škole a to pomocí školní vývěsky, webu školy, místním rozhlasem, pomocí školního časopisu, příspěvky do kobylnického zpravodaje. Vždy jsou rodiče zváni na akce pořádané školou.

Spolupráce s PPP, SPC – během školního roku probíhají individuální pohovory o dětech, konzultujeme individuální plány, zveme na odborné konzultace psychology přímo do školy, radíme se při výběru vhodné literatury a pomůcek pro integrované děti, MŠ navštěvuje každým rokem logopedka.

Spolupráce se zřizovatelem – starosta obce se zajímá o dění ve škole zahajuje pravidelně školní rok a předává drobné dárky, je zván na akce pořádané školou, největší zásluha zřizovatele tkví v rozsáhlé rekonstrukci školní budovy, která proběhla v minulých letech.

Jiné subjekty: spolupráce

- se školskou radou
- se Sokolem Kobylnice
- se skupinou Flash
- s místním keramikem panem Konečným
- se ZŠ a MŠ Práce
- se ZŠ Šlapanice
- ZŠ Brno – Jihomoravské náměstí
- s Gymnáziem Šlapanice

Pravidelné akce školy:

- Slavnostní zahájení školního roku
- Vzájemné návštěvy ZŠ a MŠ
- Sběr starého papíru
- Vánoční výstavy a vystoupení
- Zpívání na Tři krále
- Divadelní představení v MŠ
- Návštěvy divadel v Brně
- Výlety pro rodiče s dětmi
- Hudební vystoupení ve škole
- Den seniorů
- Oslava MDD
- Vystoupení ke Dni matek
- Závěrečné spaní ve škole a ukončení projektu

Projekty a soutěže, dlouhodobé projekty a mezinárodní spolupráce :

Každoroční konkrétní školní projekty a soutěže jsou uvedeny ve Výročních zprávách školy.
Naše škola se každoročně zapojuje do různých soutěží (výtvarných, sportovních…), ve kterých získáváme nejrůznější ocenění .
Během celého roku navštěvujeme kulturní představení a v závěru roku pořádáme vlastivědný výlet.
Také dvakrát ročně pořádáme kulturní vystoupení pro rodiče a přátele školy, dále pravidelně výstavu žákovských prací.
Dlouhodobě spolupracujeme se střediskem ekologické výchovy Rezekvítek. S touto organizací obnovujeme část okolí u Kobylnic, výsadbou nových stromků a keřů.
Pořádáme dvakrát ročně sběr starého papíru, třídíme odpad. Jsme zapojeni do projektu Recyklohraní, Mléko do škol, Ovoce do škol.
Každoročně se ročníky zapojují do školního projektu. Téma projektu je voleno podle události ve společnosti, podle náplně učiva. Např. Napoleon, Indiáni, Pátrání po Heleně Zmatlíkové, Rytířská cesta do středověku…
Některé ročníky mají svoje třídní projekty, kterých se účastní děti se svým třídním učitelem. Např. Putování za pohádkou, Den dopravy, Cesta na tajuplný ostrov….
Pedagogové společně spolupracují na školních projektech.
Společně soutěžíme o nejlepší strašidýlko z dýní a brambor, nejlepší kraslici, o nejlepšího draka….
Naše škola zatím není zapojena do mezinárodního projektu. Chtěli bychom získat kontakt na dopisování pro děti s podobnou školou jako je naše.

3 Charakteristika ŠVP

Zaměření školy, výchovné a vzdělávací strategie

Náš školní vzdělávací program se zaměřuje na uplatnění principů českého činnostního učení ve vzdělávacím procesu a tím navazuje jak na Komenského tradice v naší zemi, tak na vynikající snahy českých reformních škol a jejich učitelů.

J. A. Komenský již v roce 1631 připravoval plán školské reformy v českých zemích a psal:

> *„Vyučovati mládež není přednášeti jim z rozličných spisů hromady slov, způsoby mluvení, průpovědi smyslů všelikých a tím je vycpati, ale otvírati jim rozum, aby z něho samého jako z pupence listí, květ, ovoce, ratolestky vyrůstaly a druhý rok opět z pupenců každé ratolestky tolikéž a tak pořád až do vzrostu dokonalého.“*

Přirozená výchova Komenského odmítala učení slov, vět, pouček a nahrazovala je seznámením se s věcmi. Mnohé z jeho velkolepých myšlenek nebyly dosud realizovány.

Na Komenského myšlenky navazovali ve 30. letech 20. století ředitelé reformních škol 1. republiky, např. J. Úlehla, S. Vrána; ústřední inspektoři té doby, např. Dr. O. Kriebel, Dr. V. Beneš.

Formulovali důvody pro změny školy a upozorňovali, že žák ve škole vysedává celé hodiny, aby pasivně naslouchal slovům učitelovým. Společně uvažovali, jak dosáhnout toho, aby se děti ve škole učily samostatné práci, aby se učily spoléhat na vlastní síly a důvěřovat vlastnímu rozumu. Uvažovali a pokusili se realizovat školy, které žáky vedly k samostatnému myšlení a činnosti. Vedli učitele k tomu, aby si nutnost změny uvědomovali a volili činnostní formy a metody práce žáků přiměřené jejich rozumovým schopnostem a věkovým zvláštnostem. Varovali před přetěžováním žáků a zdůrazňovali, že se má žák naučit přemýšlet, tvořit a chápat, nikoli jen si osvojit značnou sumu poznatků.

Výchovně vzdělávací proces byl chápán jako komplexní působení na žáka, na jeho osobnost a jeho rozvoj.

Cílem výchovným je naučit žáka eticky nejlepším způsobem jednat a dát mu prostor pro osvojení si souboru potřebných kompetencí pro takovéto jednání.

Vzdělávacím cílem je dosáhnout, aby si žák osvojil soubor základních vědomostí ve vzájemných vazbách, při zdůraznění jejich aktivního logického a správného používání v široké praxi a při řešení problémů.

Příznivé atmosféře vyučovacího procesu napomáhá schopnost učitele docílit, aby:

- činnosti při vyučování měly klidný průběh;
- žák pracoval svým tempem a postupně je podle svých maximálních možností přizpůsoboval tempu třídy;
- žáci neprožívali pocity úzkosti, strachu, křivdy aj.;
- zpětná vazba „žák – učitel“ byla využívána v každé vyučovací hodině, neboť upozorňuje na prvopočáteční problémy žáka, které je možné řešit vhodnou diferenciací průběžně a individuálně přímo ve vyučování;
- žáci dostávali dostatečný prostor na pochopení učiva a jeho procvičení.

Pozitivní změny v atmosféře školy vyžadují od vyučujících zamýšlet se nad svojí výchovnou prací a formulovat svou pedagogickou činnost z různých pohledů:

Přístup učitele k žákovi:

- ke každému je třeba přistupovat s úctou, s náklonností, s vírou v jeho síly a možnosti, s patřičnou pozorností
- se zásadovostí v případě, že se v chování žáka objeví odchylky od běžných norem

Je třeba tedy dodržovat úctu a požadavky zároveň.

Příznivé mikroklima ve třídě se utváří:

- příchodem učitele, tónem, jakým třídu osloví
- řečí učitele – je-li klidná, ale bez lhostejnosti
- schopností vést žáky tak, aby se nebáli zkoušení a sami své vědomosti prezentovali
- tím, že žák dostává možnost vyjádřit se k učenému a že je mu dáván prostor ukázat to, co si sám připravil

Máme-li dítě naučit dobrým způsobům jednání, musíme je průběžně vést k poznání základních etických principů.

a) Uvědomme si, že ze zkušenosti víme, že každé dítě usiluje o pěkné citové zážitky (např. večerníčky nebo pohádky).
b) Uvědomme si, že si dítě vybírá ty hodnoty, které jsou pozitivní, nechce představovat při hře zlou postavu, raduje se z toho, když všechno dobře dopadne.
c) Uvědomme si obsah citového života dítěte a co je mu způsobeno, když se malé dítě setkává s hrubostí a násilím, které vítězí.
d) Uvědomme si, že člověk ve svém mládí vstřebává náladu okolí a nese ji dále svým životem. Psychologie dokládá, že u člověka trvají ty formy cítění, které u něho převažovaly v době prepubertální, pubertální i postpubertální.

Dokážeme-li dát žákům ve škole mnoho zážitků citově kladné povahy, jak si to většina z nich žádá, přispějeme k tomu, že v celkovém charakteru cítění dítěte nabudou převahu tendence tvůrčí – optimismus, radost, jistota.

V naší tvořivé škole musí být ve vyučování i mimo něj prostor pro dostatek dětské radosti.
Chceme-li vést výchovu a výuku v radostných náladách vyžaduje to znalost, jak co dělat v různých obdobích vývoje žáka. Předpokládá to, zamýšlet se nad způsoby práce a vhodně je volit i se zpětnou vazbou k žákovi.

V tvořivé škole učitel zná materiály, se kterými pracuje, vyučování má činnostní charakter a žák se v něm může aktivně projevovat činností, tvorbou, nápady, schopností spolupracovat apod.

V osobním vztahu jdeme k žákovi blíž. Dáváme mu šanci učivo pochopit i zvládnout, poskytujeme mu prostor na učení, dovedeme do výuky zapojit žáky různě nadané. Učitel se stává dirigentem, oporou, dovede dát najevo očekávání dobrých výkonů.

Náš školní vzdělávací program „Tvořivá škola pro život“ :

- navazuje na tradice české činné školy a pozitivní zkušenosti ze vzdělávacího programu Základní škola
- zaměření od 1 ročníku na anglický jazyk, dále na výtvarné a pracovní činnosti
- vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání
- zdůrazňuje činnostní ráz vyučování
- používá takové činnosti, které na základě pozorování a hovoru o pozorovaném vedou žáky k objevování poznatků a vztahů, k řešení problémů
- předkládá jasné možnosti mezipředmětových vztahů
- řadí poznatky do systému, dbá na návaznost učiva a jeho propojování
- dává žákům příležitost aktivně se podílet na vlastním vzdělávání
- zdůrazňuje orientaci na osobnost žáka, přirozeně vede k diferenciaci ve vyučování
- vede žáky k samostatnému projevu, k získání nových vědomostí vlastní činností
- dává žákům možnosti využívat při práci samoučení a samokontrolu
- zdůrazňuje komunikaci a spolupráci mezi žáky
- vede k projektovému a skupinovému vyučování
- umožňuje žákům využívat při učení své zkušenosti a praktické situace ze života mimo školu

- pokládá za základní vědomosti ty, kterých se dá prakticky využívat, které jsou potřebné k dalšímu vzdělávání, dbá na jejich zvládnutí všemi žáky
- podporuje ty postupy a formy práce, které umožňují žákům maximálně využívat vlastních zkušeností, užívat zdravý rozum
- vyžaduje provádění jednoduchých demonstrací a pokusů, které umožňují žákům přijímat učivo více smysly, rozumět mu, zvládnout probíranou látku jako základ k dalšímu učení
- předpokládá přirozený rozvoj ekologického cítění žáků
- umožňuje realizaci diferencované a individualizované výuky pro všechny žáky, tj. jak pro žáky zdravotně či sociálně znevýhodněné, tak pro žáky talentované a žáky s hlubším zájmem o některou oblast
- směřuje k poznávání zdraví jako nejdůležitější životní hodnoty

Hlavními záměry našeho školního programu jsou:

- výchova kulturního člověka, kterému bude záležet na kvalitě jeho života, který se dokáže v životě uplatnit a dokáže najít své místo v sjednocující se Evropě
- výchova člověka komunikativního a tvořivého, schopného spolupráce
- výchova ekologicky myslícího, tvořivého a mravně odpovědného člověka
- výchova člověka odpovědného, chápajícího hodnotu zdraví a aktivně usilujícího o jeho upevňování a ochranu
- výchova člověka zvídavého, sebezdokonalujícího se, rozumně a citlivě reagujícího v konkrétních praktických životních situacích
- výchova člověka hledajícího, svobodně jednajícího, s touhou dále se vzdělávat a zlepšovat kvalitu svého života
- příprava na celoživotní vzdělávání

Základní didaktické zásady zdůrazňované v našem programu:

Za základní didaktické zásady programu lze považovat:

- probouzení zájmů žáka o vzdělávací činnost a poznávání
- podněcování aktivní účasti žáka činnostmi ve vzdělávacím procesu
- využívání zkušeností žáka a vytváření kompetencí pro užití osvojovaného učiva v běžné životní praxi

1. Probouzet zájem žáka znamená vyučovat zajímavě.

Toho dosáhneme, bude-li vyučování:

a) ***názorné***

Největší hodnotu má přímý názor v rukou každého žáka. Přímým názorem jsou např.:

- skutečné předměty
- kreslené názory
- modely
- náčrty a diagramy
- demonstrační obrazy, mapy, knížky aj.

vyhledávání na internetu, v encyklopediích apod.

K názoru je třeba se vracet a stále se přesvědčovat o porozumění učivu žáky.

b) ***pochopitelné***

Vyučování bude pochopitelné, když žák všemu učivu správně porozumí.

- Je třeba vhodně volit obsah učiva a způsob práce ve škole.
- Je třeba zůstávat u prvopočátků učiva, až je řádně pochopeno. Totéž učivo se opakovaně probírá v nových situacích a s různými činnostmi.
- Je třeba: – postupovat zvolna,
  – stále se přesvědčovat, jak žáci nové učivo pochopili a jak ho zvládají,
  – abstraktní pojmy objasňovat názorem a příkladem.

c) ***odpovídající příslušnému stupni vývoje žáka.***

Je třeba znát psychický vývoj dítěte a respektovat ho.

2. Činnostmi podněcovat aktivní účast žáka v procesu vzdělávání:

a) dítě se aktivně účastní vyučování,
b) využíváme zkušeností žáků,
c) vyhýbáme se dlouhým výkladům,
d) neděláme nic z toho, co mohou udělat žáci sami,
e) dopřejeme žákům radost z úspěchu při vlastní práci,
f) v tvořivé škole se snažíme o to, aby žáci sami poznatky objevovali.

3. Vytvářet kompetence pro praxi:

a) při výuce využíváme zkušeností žáků ze života,
b) učit žáky, aby poznatky a dovednosti získané v jednom vyučovacím předmětu uměli využít i v jiných vyučovacích předmětech,
a) informovat žáky, jak lze získané poznatky využít v praxi.

Zavádění našeho školního programu do praxe školy nevyžaduje žádnou zásadní změnu vnitřní organizace školy.

Didaktikou programu Tvořivá škola prolínají další zásady:

- Vyučování zakládáme na přirozených situacích a učební látce potřebné v životě k dalšímu vzdělávání a uplatnění se.
- Vyučování přizpůsobujeme individualitám žáků. Chceme docílit toho, aby naše škola umožňovala individuální uplatnění každému žákovi.
- Vyučování je založeno na samostatné činnostní práci žáků, učitel je žákovi rádcem a oporou, pomáhá mu překonávat nesnáze.
- Vyučování má charakter nejen vzdělávací, ale i výchovný.
- Vycházíme ze zájmů žáků motivovaných pro dobrou školní práci, podněcovaných ke snaze se co nejlépe připravit do života.
- Snažíme se uchovat ty hodnoty, které vyrostly v našem českém prostředí, jsou ověřeny zkušenostmi mnoha vynikajících pedagogů i vědeckým bádáním.

- Chceme mít školu založenou na radostné žákovské práci. Její hybnou silou bude vzbuzování zájmu žáků o učení.

Naši tvořivou školu orientujeme na všestranný rozvoj osobnosti žáka, rozvoj jeho zděděných i získaných dispozic. Přitom dbáme, aby žáci nebyli ve škole přetěžováni. Víme, že dítě je proto dítětem, aby se připravilo na život dospělého člověka. V dětské psychologii je často zdůrazňováno: *„Čím déle žák zůstává dítětem, tím úplnějším se stane jeho vývoj."*

Pro zdravý psychologický vývoj žáků je třeba, aby neprožívali školní léta jen přepínáním paměti a přemírou povinností. V naší tvořivé škole dbáme na dětské zájmy, vycházíme z nich a využíváme je. Dětský zájem ukazuje, jak co na dítě působí, jak chce dítě reagovat. Kdybychom na zájmy dětí nedbali, naše výchovné snahy by nebyly úspěšné. Dbát na dětské zájmy ale neznamená vyhovovat každému nápadu. Dětské touhy je třeba usměrňovat, probouzet vztah k pozitivním hodnotám a tím dítě vychovávat a zdokonalovat. Žákům necháváme vždy prostor k tomu, aby mohli zaujímat svá stanoviska i řešit různé opravdové životní situace. Školní práci přizpůsobujeme fyziologii a psychologii dítěte. Motivace a účelnost učení jsou charakteristickými znaky tvořivé školy.

ŠVP jsme tvořili pro své žáky a nám důvěrně známé podmínky. Na základě studia literatury, absolvovaných školení, návštěvy jiných škol i na základě vlastních zkušeností jsem získali potřebné informace a po částech tvořili nás ŠVP. Tvorba byla prací týmovou.

4 Pojetí základního vzdělávání

- navazuje na předškolní vzdělávání a na výchovu v rodině
- usnadňuje svým pojetím přechod žáků z předškolního vzdělávání a z rodinné péče do povinného, pravidelného a systematického vzdělávání
- je založeno na poznávání, respektování a rozvíjení individuálních potřeb, možností a zájmů každého žáka
- vyžaduje podnětné a tvůrčí školní prostředí, které stimuluje nejschopnější žáky, povzbuzuje méně nadané, chrání i podporuje žáky nejslabší a zjišťuje, aby se každé dítě prostřednictvím výuky přizpůsobené individuálním potřebám optimálně vyvíjelo v souladu s vlastními předpoklady pro vzdělávání
- motivuje žáky pomocí odpovídajících metod k dalšímu učení, vede je k učební aktivitě a k poznání, že je možné hledat, tvořit objevovat
- připravuje odpovídající podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními potřebami

Cíle základního vzdělávání

Podle RVP ZV má základní vzdělávání žákům pomoci utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělání orientovaného zejména na situace blízké životu a na praktické jednání. Budeme proto usilovat o naplňování těchto cílů:

CÍLE	STRATEGIE
Umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení	Poskytujeme dostatek informačních zdrojů, propojujeme informace se skutečným životem, pracujeme na projektech, prezentujeme vlastní výsledky, pracujeme v motivujícím prostředí, převažuje kladného hodnocení
Podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů	Zavádíme nové a netradiční metody a formy práce, uplatňujeme mezipředmětové vztahy, rozvíjíme schopnosti logického myšlení, objevujeme zákonitostí a vzájemných vztahů
Vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci, rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých	Dodržujeme pravidla etiky a komunikace, stanovujeme pravidla práce v týmu a ve skupině, prosazujeme osobní odpovědnost za výsledky své práce, panuje atmosféra demokracie a přátelství
Připravovat žáky k tomu, aby se projevovaly jako svébytné, svobodné a zodpovědné	Vedeme žáky k samostatnému rozhodování, odpovědnost za svá rozhodnutí, jednání,

osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti.	chování Vedeme žáky ke spoluutváření pravidel a jejich dodržování
Vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací, rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí a k přírodě.	Utváříme ohleduplný a citlivý vztah k lidem, vedeme k poznávání a ochraně přírody, zařazujeme témata z environmentální výchovy, pomoc v nouzi, spolupráce s handicapovanými občany
Učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný.	Máme zavedený pitný režim, vhodně organizovaný denní režim, dbáme na bezpečnost a estetičnost a čistotu prostředí a péče o ně, na hygienické a stravovací návyky, na prevence šikany, násilí, relaxace, dbáme na respektování individuálních zvláštností a potřeb
Vést žáky k toleranci a k ohleduplnosti k jiným lidem, jejich duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi.	Integrujeme žáky vyžadujících zvláštní péči, rozvíjíme schopnosti empatie, multikulturní výchovu, ohleduplnost ke slabším, handicapovaným osobám, pomoc starým a nemocným
Pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci k naplnění těchto cílů	Osvojujeme si s žáky základních pracovní dovedností, kladné hodnocení, rozvíjíme schopností v zájmových útvarech

5 Klíčové kompetence

Výchovně vzdělávací strategie k rozvoji klíčových kompetencí v 1. a 2. období základního vzdělávání

Kompetence k učení

Pro rozvíjení této kompetence u žáků v 1. – 5. ročníku je třeba:
- dát žákům k učivu, pokud je to možné, vždy konkrétní názor, aby bylo učivo žákům předkládáno s využitím co nejvíce smyslů, zejména zraku, hmatu a sluchu
- nechat žáky individuálně s názornými pomůckami manipulovat, pozorovat, třídit a rozlišovat
- dbát, aby každý nový činnostní postup měl určitý didaktický cíl, přivést žáky k úvahám o problému, k vyjádření svých závěrů, k znovuobjevování poznatků
- klást důraz na porozumění učivu a návaznost mezi jednotlivými poznatky
- snažit se podporovat čtení s porozuměním
- nechat žáky vyjadřovat se k přečtenému textu a stručně vyprávět jeho obsah

- dát příležitost k využívání žákovských zkušeností ve výuce
- podporovat tvořivou činnost žáků
- klást na žáky v učivu přiměřené nároky, vést je k dobrému zvládnutí základního učiva a dát jim k tomu takový časový prostor, který zohledňuje individuální schopnosti jednotlivých žáků
- pomáhat podpořit sebedůvěru žáků ve vlastní schopnosti
- upozorňovat na konkrétní využití vědomostí a dovedností v životě
- vést je k sebehodnocení a pochopení, proč se danému učivu učí
- vytvářet návyky k pozdějšímu samostatnému učení
- domácí úkoly směřovat k procvičování učiva, které žáci ve škole zvládli
- individuálně vést žáky k získávání poznatků i z jiných zdrojů, než jsou školní materiály

Kompetence k řešení problémů

Činnostní učení je založeno na předkládání problémů a úkolů ke konkrétnímu řešení každým žákem, dbá se na to, aby se žáci v úkolu orientovali, přitom:

- žáci třídí, rozlišují, seskupují, přidávají i vyřazují určité pojmy, pomůcky nebo připravené kartičky s údaji vzhledem k tomu, co mají sledovat
- podle svého uvážení žáci na základě uvedených činností nacházejí shodné, podobné nebo naopak odlišné znaky
- postupujeme od jednoduchých problémů ke složitějším
- na základě pochopení sami žáci navrhují a provádějí obměny činností
- objevené poznatky aplikují v obdobných situacích, které sami vymýšlejí, mají možnost využívat své dosavadní individuální poznatky, dovednosti a zkušenosti
- předkládáme též neobvykle zadané úlohy, např. pomocí schémat nebo obrázků, později i grafů
- podporujeme účast žáků, podle jejich schopností, v různých soutěžích, zvláště tvořivých, tj. takových, kde je třeba uvažovat a hledat nové způsoby řešení úloh nebo zpracovávání údajů
- žáky vedeme k tomu, aby se nedali odradit případným nezdarem, docházeli ve své činnosti k závěrům, pokoušeli se najít vhodné řešení
- různé závěry, řešení a rozhodnutí necháváme žáky obhajovat
- umožňujeme žákům vyhledávání nových informací, jejich třídění i propojování s učivem
- vedeme žáky k jednoduchému zaznamenávání svých pozorování a objevů

Kompetence komunikativní

K rozvíjení této kompetence poskytuje činnostní učení ve všech vyučovacích předmětech v 1. a 2. období mnoho vhodných příležitostí, jelikož s každou činností je spojena komunikace mezi žáky navzájem i mezi žáky a učitelem. K utváření této kompetence je nutné:
- nechat žáky při každé jejich činnosti hovořit o pozorovaném jevu nebo o vlastním způsobu řešení daného úkolu
- přijímat často neodborně vyjádřené žákovské názory, upřesňovat je, vyjadřovat uspokojení nad správnými závěry žáků a povyšovat je na objev
- umožnit žákům hovořit o poznaných souvislostech a zkušenostech z jejich života
- dávat žákům prostor k vyjádření vlastního názoru
- učit žáky naslouchat názorům spolužáků, využívat možností o názorech diskutovat, respektovat se navzájem
- zkusit hovořit o pozorováních v přírodě, o zajímavých poznatcích z četby nebo ze sledování

naučných pořadů
- do výuky českého jazyka zařazovat jednoduchá mluvní cvičení na zvolené téma
- v matematice vymýšlet slovní úlohy, otázky, vyvolávat se mezi sebou navzájem
- hovořit o postupu ve složitější početní úloze, zkusit druhým poradit s řešením, ptát se navzájem na problémy v učivu
- ve výtvarné a hudební výchově nechat žáky pokusit se vyjadřovat dojmy z uměleckého díla

Kompetence sociální a personální

Individuální činnosti zařazované do výuky jsou střídány s činnostmi žáků ve dvojicích což vyžaduje spolupráci, vzájemnou domluvu a respektování se navzájem. Proto dbáme na to, aby:
- se žáci podíleli na stanovení pravidel pro práci v různě velkých skupinách a aby tato pravidla respektovali
- se učili vzájemné toleranci a zodpovědnosti za plnění dílčích částí společného úkolu
- v případě potřeby dokázali požádat o pomoc a sami byli ochotni pomoc podle svých možností poskytnout
- vzájemná komunikace byla vedena v příjemné atmosféře. Tomu mimo jiné napomáhá i vhodné oslovování žáků mezi sebou

Kompetence občanská

Činnostní učení prolíná výukou všech předmětů, žáci cítí sounáležitost s třídním kolektivem, neboť vzájemně komunikují, dotazují se navzájem, diskutují o řešení problémů, vyprávějí si různé zkušenosti aj. Tento ráz výuky vede žáky:
- k vzájemnému slušnému chování bez hrubostí a násilí
- ke snaze si mezi sebou pomáhat, uznávat se a oceňovat nápady druhých
- ke snaze o co nejlepší plnění svých povinností i uvědomování si svých práv

Žáci pak také snáze respektují témata vztahující se k péči o zdraví a k jeho ochraně.

Kompetence pracovní

Tato kompetence se při činnostním charakteru výuky rozvíjí ve všech vyučovacích předmětech spolu s pracovními činnostmi, které podporují tuto výuku. Zaměřujeme se na:
- dosažení zručnosti žáků při práci s různými materiály, provádění činností a pokusů- udržování pořádku na pracovním místě, systém v ukládání pomůcek a nářadí
- samostatnou přípravu jednoduchých pomůcek pro výuku žáky
- dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při pracovních činnostech
- poznávání různých oborů lidské činnosti, jejich výsledků a významu pro ostatní lidi

V naší Tvořivé škole chceme ve 2. vzdělávacím období dosáhnout toho, aby:

- žáci samostatně prováděli pokusy a pozorování podle ústního pokynu, nákresu nebo návodu
- žáci postupně získali základy tvořivého myšlení
- se snažili k pokusům a pozorováním vyjadřovat, co pozorují a vyslovovat vlastní závěry
- se učili logicky uvažovat a řešit problémy
- žáci zvládali základy vzájemné komunikace
- využívali svých získaných vědomostí a zkušeností z různých oborů lidské činnosti
- uplatňovali poznatky mezipředmětově
- se žáci učili spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých
- projevovali pozitivní city v chování, jednání a prožívání životních situací

- byli žáci k sobě navzájem tolerantní a ohleduplní
- získávali pozitivní vztah ke svému fyzickému i duševnímu zdraví a pečovali o něj
- neohrožovali spolužáky a další spoluobčany neuváženými činy
- si začali uvědomovat své reálné možnosti a aby se snažili rozvíjet své nadání
- se žáci rozvíjeli jako svobodné osobnosti a učili se přijímat odpovědnost za své jednání

Pro přirozený rozvoj klíčových kompetencí je třeba stále respektovat individuální vlohy žáků a motivovat žáky tak, aby prožívali pozitivní pocity z pochopení probíraného učiva. Aby byli žáci ochotni tvořivě riskovat při řešení úkolů a problémů, je potřeba podporovat jejich samostatnost, sebejistotu, zodpovědnost a pozitivní sebehodnocení.

Učitel se pro žáky stává partnerem a poradcem, pomocníkem i oporou a to jak při řešení úloh, tak při pochopení nebo nepochopení probíraného učiva. Výuka ve škole může být rušnější, může se v ní uplatňovat i humor a smích. Vše je provázeno pocity uspokojení a radosti, dobrými výsledky. Žák je podněcován k produkování myšlenek, nápadů, kladení otázek. Často se tak děje při činnostních postupech s pomůckami, na základě hovoru o pozorovaných jevech nebo na základě řešení úloh ze života. Ve výuce klademe důraz na předávání vědomostí v rámci smysluplných celků.

„Žáci by měli být motivováni touhou uspět, ne strachem z neúspěchu.“ (J. A. K.)

6 Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou integrováni v běžných třídách. Na základě vyšetření a doporučení poradny je jim věnována individuální péče, v případě, že je diagnostikována vývojová porucha učení, je vypracován individuální plán, podle kterého se se žákem během školního roku pracuje. Při vzdělávání těchto žáků jsou využívány kombinace speciálně pedagogických postupů a alternativních metod s modifikovanými metodami používaných ve vzdělávání běžné populace. Žáci mají vhodné kompenzační a didaktické pomůcky, speciální učebnice, výukové programy apod. Při klasifikaci těchto žáků přihlížíme k vývojové poruše a hodnotíme s tolerancí.
Za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou považováni žáci s vývojovými poruchami učení nebo chování, žáci se zdravotním znevýhodněním a postižením (zdravotním oslabením, dlouhodobě onemocněním a lehčími zdravotními poruchami vedoucím i k poruchám učení a chování, tělesným, zrakovým, sluchovým, mentálním postižením, autismem, vadami řeči) a žáci se sociálním znevýhodněním(z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, žáci v postavení azylantů a účastníků řízení o udělení azylu).
Integrační program školy je nastaven tak, aby umožňoval osobnostní rozvoj každého žáka ve prospěch jeho osobnostního maxima.
Žáky, u nich se projevují některé příznaky vývojových poruch učení a chování posíláme se souhlasem rodičů do pedagogicko - psychologické poradny v Brně, případně do SPC v Brně.
Všechny žáky se speciálními potřebami integrujeme do běžných tříd. Nevytváříme pro ně třídy speciální. Péči o ně zajišťují všichni učitelé.
Škola zabezpečuje odbornou připravenost pedagogických pracovníků, podnětné a vstřícné školní prostředí.

Vzdělávání žáků se zdravotním postižením

Nezbytnou podmínkou zařazení takového žáka do běžné třídy je jednoznačné doporučení integrace pedagogicko-psychologickou poradnou a odborným lékařem. Druh a stupeň postižení bude určujícím faktorem pro všechna opatření, jež umožní žákovi začlenit se optimálně do vzdělávacího procesu. Pokud to bude zdravotní postižení vyžadovat, bude škola jednat o zajištění dalšího pedagoga, případně asistenta. Žák bude pracovat podle individuálního vzdělávacího plánu (dále IVP). Škola bude vytvářet nezbytné materiální a technické podmínky, např. odstraňovat bariéry, provádět nezbytné úpravy interiéru školy a třídy, podílet se na zabezpečení potřebných a nezbytných kompenzačních pomůcek, vhodných učebnic a učebních pomůcek přizpůsobených individuálním potřebám žáka. Cílem bude pomoci žákovi dosáhnout maxima rozvoje osobních vloh v rozsahu, jaké mu umožňuje zdravotní postižení.

Vzdělávání žáků se zdravotním znevýhodněním

Škola vychází z diagnostiky zdravotního znevýhodnění od odborného lékaře, pedagogicko – psychologické poradny, speciálně pedagogického centra. Žáci jsou integrováni do běžných tříd a konkrétní realizace se odvíjí od popisu vzdělávacích potřeb žáka a je formulována v IVP.
Pro úspěšné vzdělávání žáků se zdravotním znevýhodněním jsou zabezpečovány tyto podmínky:

- uplatnit princip diferenciace a individualizace při organizaci činností, forem i metod výuky
- umožnit žákovi používat potřebné a dostupné kompenzační pomůcky, vhodné učebnice a učební pomůcky
- zohlednit druh, stupeň a míru znevýhodnění při hodnocení výsledků
- uplatnit zdravotní hledisko a respektovat individualitu a potřeby žáka
- podporovat nadání a talent žáka vytvářením vhodné vzdělávací nabídky
- zkvalitnit připravenost pedagogických pracovníků
- spolupracovat se zákonnými zástupci žáka, případně pomoci při vzdělávání

Využívané metody se zaměřují na usnadnění vzdělávání žáků a rozvíjení jejich osobnosti (sebedůvěra, komunikativní dovednosti, volní vlastnosti, motivace). Pro dosažení dobrých výsledků je kladen důraz na aktivní účast žáka, jeho rodičů i učitele, na pozitivní přístup.

Zabezpečení výuky žáků se specifickými poruchami učení

Žáka, u kterého učitel zaregistruje některou z vývojových poruch učení, kontaktuje ředitelku školu a rodiče žáka. Se souhlasem zákonného zástupce je žák posílá do pedagogicko – psychologické poradny v Brně.
Pokud rodiče poskytnou škole výsledek vyšetření, provádíme zohlednění vzdělávacího procesu podle pokynů, které poradna doporučuje.
Pokud rozsah vývojových poruch dítěte odpovídá integraci žáka, potom mají rodiče žáka možnost podat žádost o IVP. Na základě žádosti třídní učitel je povinen vypracovat IVP. Tento plán schvaluje pedagogicko – psychologická poradna, případně speciálně pedagogické centrum. Žáka má právo na specifické pomůcky.

Vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním

Hlavním problémem při vzdělávání žáků z kulturně odlišného prostředí je ve většině případů jejich nedostatečná znalost českého jazyka, což je příznačné pro většinu příslušníků menšin a etnik. Pozornost bude proto u těchto žáků věnována osvojení českého jazyka, ale i seznámení s českým prostředím, jeho kulturními zvyklostmi a tradicemi. Na druhé straně bude zajištěna těmto žákům možnost získávat v průběhu školní docházky i takové informace, které jim umožní budovat si svou vlastní identitu.
Dlouhodobým úkolem bude integrace žáků z odlišného kulturního a sociálně znevýhodněného prostředí. ŠVP počítá s vypracováním individuálně vzdělávacích plánů pro tyto žáky. Pro úspěšné vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním je škola připravena poskytnout tyto potřebné podmínky:

- individuální péči
- odpovídající metody a formy práce
- pravidelnou komunikaci a zpětnou vazbu
- spolupráci s psychologem, speciálním pedagogem, sociálním pracovníkem

7 Vzdělávání žáků mimořádně nadaných

Mimořádně nadaní žáci mají své specifické vzdělávací potřeby a je jim zajištěna specifická péče a pomoc ze strany školy i rodiny, především při stimulaci a vytváření vhodných podmínek. Při identifikaci mimořádného nadání jsou uplatňovány nejrůznější metody pedagogické, psychologické i laické. Jde především o pozorování žáků ve školní práci, rozbor výsledkům práce žáka, hodnocení tesů a úloh, rozhovory se žákem a jeho rodiči. Především u mladších žáků je náročné jednoznačně stanovit, zda se jedná o mimořádné nadání nebo o nerovnoměrný vývoj, který se může postupně vyrovnávat.
Při vyhledávání mimořádně nadaných žáků je věnována pozornost i žákům s vývojovou poruchou učení. Při identifikaci spolupracujeme s PPP.
Při vzdělávání mimořádně nadaných žáků se vychází z principů individualizace a diferenciace: výuka probíhá podle individuálních plánů, jsou zadávány specifické úkoly, žáci jsou zapojováni do samostatných prací a projektů, mají možnost volby při výběru metod práce, plní některé úkoly s vyšším ročníkem.

8 Začlenění průřezových témat

Průřezová témata jsou nedílnou součástí ŠVP. Reprezentují aktuální problém současného světa. Pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot. Tematické okruhy průřezových témat procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích obsahů oborů přispívají tak ke komplexnosti vzdělávání žáků a pozitivně ovlivňují proces utváření a rozvíjení klíčových kompetencí.
Průřezová témata jsou využitá jako integrativní součást vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu nebo v podobě projektů. Jejich účinnost je zajištěna propojeností se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu. V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata.
Osobnostní a sociální výchova
Výchova demokratického občana
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Multikulturní výchova
Environmentální výchova
Mediální výchova

Jejich podrobná charakteristika je uvedena v RVP.

Začlenění průřezových témat do výuky:

Osobnostní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání	cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění, řešení problémů, dovednosti pro učení	český jazyk, anglický jazyk, matematika, prvouka, přírodověda, vlastivěda
Poznání a sebepojetí	co o sobě vím a co ne, jak se promítá mé já v mém chování, moje učení, moje vztahy k druhým lidem, zdravé a vyrovnané pojetí	součást výuky ve všech předmětech, každodenní život školy
Seberegulace a sebeorganizace	cvičení sebekontroly, sebeovládání, organizace vlastního času ,plánování učení, stanovení osobních cílů	součást výuky ve všech předmětech. školní výlety, školní akce
Psychohygiena	dobrý vztah k sobě samému, dobrá organizace času, dovednost zvládat stres, hledání pomoci při potížích	součást výuky ve všech předmětech, každodenní život školy
Kreativita	pružnost nápadů, originalita, tvořivost v mezilidských vztazích	výtvarná výchova, pracovní činnosti, akce školy
Poznávání lidí	vzájemné poznávání se ve třídě a skupině, chyby při poznávání lidí	každodenní život školy, školní akce
Mezilidské vztahy	péče o dobré vztahy, pohled na svět očima druhého, respektování, podpora pomoc, vztahy a naše třida	každodenní život školy
Komunikace	řeč těla, zvuků a slov, řeč předmětů, cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání, technika řeči, výraz řeči, dialog, komunikace v různých situacích, řešení konfliktů, asertivní komunikace, obrana proti agresi a manipulaci, pravda, lež a předstírání v komunikaci	součást výuky ve všech předmětech, každodenní život školy
Kooperace	rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci,(dovednost navazovat na druhé, dovednost odstoupit od vlastního nápadu), jasná a respektující komunikace, podřízení se, vedení, dovednosti pro zvládání soutěže, konkurence	součást výuky ve všech předmětech, každodenní život školy, akce školy
Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	dovednosti při řešení problémů, mezilidské vztahy, učební problémy a jejich řešení	součást ve všech předmětech, každodenní život školy
Hodnoty, postoje, praktická etika	dovednosti rozhodování v eticky problermatických situacích všedního dne, analýza vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí, vytváření povědomí o	součást výuka ve všech předmětech, každodenní život školy

	odpovědnosti, spravedlivosti, respektování	

Výchova demokratického občana

Občanská společnost a škola	škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole, spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci	vlastivěda, každodenní provoz školy
Občan, občanská společnost a stát	Přijímat odpovědnost za svoje činy a postoje, práva a povinnosti občana, základní principy a hodnoty demokracie, soužití s minoritami	vlastivěda
Formy participace občanů v politickém životě	Volby, obec jako základní jednotka samosprávy státu, společenské organizace	vlastivěda
Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování	Principy demokracie, základní kategorie demokracie – spravedlnost, řád, zákon, právo morálka	vlastivěda

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Evropa svět nás zajímá	rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa, státní a evropské symboly, události a artefakty v blízkém okolí, život dětí v jiných zemích, zvyky a tradice národů Evropy	vlastivěda, prvouka, anglický jazyk, český jazyk
Objevujeme Evropu a svět	naše vlast a Evropa, evropské krajiny, Evropa a svět, státní a evropské symboly, život Evropanů, životní styl a vzdělávání mladých Evropanů	prvouka, vlastivědy, anglický jazyk, český jazyk
Jsme Evropané	kořeny a zdroje evropské civilizace, Evropská unie, mezinárodní organizace a jejich přispění k řešení problémů dětí a mládeže	prvouka, vlastivěda, anglický jazyk, český jazyk

Multikulturní výchova

Kulturní diference	jedinečnost každého člověka, individuální zvláštnosti, respektování zvláštností různých etnik,	součást výuky ve všech předmětech
Lidské vztahy	právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci, udržovat tolerantní vztahy, a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi bez ohledu na jejich kulturní,	součást výuky ve všech předmětech

	sociální, náboženské názory	
Etnický původ	rovnocennost etnických skupin, odlišnost lidí, postavení menšin, různé způsoby života, projevy rasové nesnášenlivosti – jejich rozpoznávání	součást výuky ve všech předmětech
Multikultura	význam využívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění, a celoživotního vzdělávání, vstřícný postoj k odlišnostem, naslouchání druhých	anglický jazyk, začlenění i do ostatních předmětů, každodenní život školy
Princip sociálního smíru	otázky lidských práv	vlastivěda, prvouka, lit. výchova

Enviromentální výchova

Ekosystémy	les v našem prostředí, pole a jeho okolí, změny okolní krajiny vlivem člověka, lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, lidské sídlo, ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek	prvouka, přírodověda
Základní podmínky života	voda, ovzduší, půda, ochrana biologických druhů, ekosystémy, energie, přírodní zdroje,	prvouka , přírodověda
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	zemědělství a životní prostředí, doprava a živ. prostředí, průmysl a živ. prostředí, ochrana živ. prostředí, ochrana přírody a kulturních památek, změny v krajině, akce(Den země, Den životního prostředí), odpady a hospodaření s odpady	prvouka, přírodověda, literární výchova
Vztah člověka a prostředí	Naše obec, náš životní styl, aktuální ekologický problém, prostředí a zdraví, nerovnoměrnost života na Zemi	prvouka, přírodověda, vlastivěda,

Mediální výchova

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení	pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě,	český jazyk, literární výchova
Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality	hledání rozdílu mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením,	český jazyk, anglický jazyk
Stavba mediálních sdělení	sestavování příspěvků podle kritérií, principy sestavování zpráv, význam a užitečnost, skladba výběr časopisů pro dospívající a děti	český jazyk, anglický jazyk, kroužek,
Fungování a vliv médií ve společnosti	vliv médií na každodenní život	český jazyk, kroužek
Tvorba mediálního sdělení	tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, uplatnění a výběr výrazových prostředků	český jazyk, kroužek
Práce v realizačním týmu	redakce školního časopisu, utváření týmu, komunikace a spolupráce v týmu, stanovení si cíle, delegování úkolů a zodpovědnosti	český jazyk, kroužek
Vnímání autora mediálních sdělení	výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření názoru a postoje i pro záměrnou manipulaci	součást výuky ve všech předmětech

Náš učební plán pro 1. – 5. ročník vychází z členění RVP ZV do základních oblastí. Vzdělávací oblasti člení na vyučovací předměty

9 Učební plán pro 1. – 5. r. ZŠ a MŠ Kobylnice

Vzdělávací oblast	Vyučovací předmět	ročník					minimální časová dotace	disponibilní hodiny
		1.	**2.**	**3.**	**4.**	**5.**		
jazyk a jazykové komunikace	český jazyk	**7+2**	**7+2**	**7+1**	**7**	**7**	**35**	+ 5
	cizí jazyk	**0+1**	**0+1**	**3**	**3**	**3**	**9**	+ 2
matematika a její aplikace	matematika	**4+1**	**4 + 1**	**4+1**	**4+1**	**4+1**	**20**	+ 5
informační a komunikační technologie	informatika	**-**	**-**	**-**	**-**	**1**	**1**	
člověk a jeho svět	prvouka	**2**	**2**	**2+1**	**-**	**-**	**6**	+ 1
	přírodověda	**-**	**-**	**-**	**1+1**	**1**	**6**	+1
	vlastivěda	**-**	**-**	**-**	2	**2**		
umění a kultura	hudební výchova	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**5**	
	výtvarná výchova	**1**	**1**	**1**	**2**	**2**	**7**	
člověk a zdraví	tělesná výchova	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**10**	
člověk a svět práce	praktické činnosti	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**5**	
							104	+ 14
celkový týdenní počet hod. - maximum týdně		**22**	**22**	**24**	**25**	**25**	**118**	

Poznámky k učebnímu plánu

Celková týdenní hodinová dotace je RVP ZV stanovena:

- **pro 1. – 2. ročník maximálně 22 hodin**
- **pro 3. – 5. ročník maximálně 26 hodin**

1. Závazná minimální časová dotace je uváděna u jednotlivých vyučovacích předmětů. Lze ji navýšit podle záměrů školy prostřednictvím disponibilních hodin – pro 1. – 5. ročník celkem o 14 vyučovacích hodin.
2. Celková časová dotace 118 hodin týdně (včetně disponibilních) je pro 1. – 5. ročník závazná.
3. Učební plán lze modelovat variabilně podle vzdělávacích potřeb žáků a pedagogických záměrů školy, neboť časová dotace uváděná rámcovým vzdělávacím programem je vztahována ke vzdělávacím oblastem a je doplněna disponibilní časovou dotací.
4. V rámci učebního plánu může v 1. – 3. ročníku probíhat výuka jednotlivých předmětů bez pevné časové dotace v menších časových celcích než jedna vyučovací hodina; jednotlivé řízené činnosti mohou být kombinovány a propojovány při zachování celkové stanovené denní a týdenní dotace pro vyučovací předměty a dodržení požadavků na odpočinek.
5. Při organizaci výuky jinak než ve vyučovacích hodinách a při akcích souvisejících s výchovně vzdělávací činností si stanovíme délku přestávek s přihlédnutím k základním fyziologickým potřebám dětí (např. projektová výuka).
6. Na výuku některých předmětů lze dělit třídy na skupiny, vytvářet skupiny ze stejných nebo různých ročníků nebo spojovat třídy. U nás na škole se budou spojovat třídy na některé výchovy při zvlášť malém počtu dětí.

Poznámky k zařazení vzdělávacích oblastí do učebního plánu

Jazyk a jazyková komunikace

Český jazyk a literatura

- vyučovací předmět je zařazen povinně do všech ročníků.

Cizí jazyk

- předmět s časovou dotací 3 hodiny týdně je zařazen povinně od 3. do 9. ročníku. S jeho zařazením je možné začít při zájmu žáků a souhlasu jejich rodičů i v nižších ročnících.

  Na naší škole máme zaveden anglický jazyk od 1. ročníku. Přednostně musí být žákům nabídnuta výuka anglického jazyka; pokud žák (jeho zákonný zástupce) zvolí jiný cizí jazyk než anglický, musí škola prokazatelně upozornit zákonné zástupce žáka na skutečnost, že ve vzdělávacím systému nemusí být zajištěna návaznost ve vzdělávání zvoleného cizího jazyka při přechodu žáka na jinou základní nebo střední školu.

Matematika

- předmět je povinně zařazen do všech ročníků.

Informační a komunikační technologie

- v 1 – 3., 4. ročníku slouží k vyhledávání informací
- v 5. ročníku je zařazen jako samostatný vyučovací předmět

Člověk a jeho svět

- realizuje se v 1. – 3. ročníku ve vyučovacím předmětu prvouka a ve 4. – 5. ročníku v předmětech přírodověda a vlastivěda, tedy ve všech ročnících 1. stupně základního vzdělávání.

Umění a kultura

- realizuje se v samostatných vyučovacích předmětech hudební výchova a výtvarná výchova, které jsou zařazeny ve všech ročnících.

Člověk a zdraví

- tělesná výchova je zařazena do všech ročníků, její týdenní časová dotace nesmí klesnout pod 2 vyučovací hodiny;
- výchova ke zdraví je realizována zejména v tělesné výchově, prvouce a přírodovědě.
- . plavecký výcvik je zařazen v 4. a 5. ročníku

Člověk a svět práce

- učivo vzdělávací oblasti se realizuje ve všech ročnících jako samostatný předmět pracovní činnosti.

Součástí výchovně vzdělávací činnosti jsou i všechny ostatní (výchovně vzdělávací, kulturní, sportovní aj.) akce, které jsou aktuálně zařazeny do plánů školy. Preferované jsou např. Ochrana člověka za mimořádných situací, Prevence sociálně patologických jevů, dopravní výchova a ochrana svého zdraví.

10 Učební osnovy pro 1. – 3. ročník

Cílová a obsahová specifikace jednotlivých vyučovacích předmětů

Vzdělávací program Tvořivá škola realizuje požadavky na základní vzdělávání prostřednictvím formulovaných vzdělávacích oblastí a vytváří pro školní praxi dílčí celky – **vyučovací předměty**.

Oblast:	*Předmět:*
1. Jazyk a jazyková komunikace	– český jazyk – cizí jazyk
2. Matematika a její aplikace	– matematika
3. Informační a komunikační technologie	– v 5. ročníku
4. Člověk a jeho svět	– v 1. – 3. ročníku - prvouka
5. Umění a kultura	– hudební výchova – výtvarná výchova – dramatická výchova (není samostatným předmětem)
6. Člověk a zdraví	– tělesná výchova – výchova ke zdraví (není samostatným předmětem)
7. Člověk a svět práce	– praktické činnosti

Hlavní cíle 1. období

Cílem prvního období základního vzdělávání je naučit žáky: **základům čtení, psaní, počítání a prvního cizího jazyku**. Vyučování má ve všech předmětech **činnostní charakter**.

Při vytváření dovedností a návyků v 1. – 3. ročníku se požaduje, aby žáci chápali účel a smysl každé své činnosti, aby o činnostech hovořili a měli pro ně dostatečný časový prostor. V souladu s charakterem myšlení žáků je těžiště vyučování **v přímém poznávání skutečností kolem nás**.

K výuce v tomto období patří i vyučovací předměty s výchovným zaměřením, tj. **hudební, výtvarná**, **tělesná výchova** a **pracovní činnosti**. V programu jsou uplatňovány též: **dramatická výchova, výchova ke zdraví** ale netvoří samostatné předměty.

Charakteristické pro toto období je **prolínání učiva** mezi všemi vyučovacími předměty.

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu český jazyk a anglický jazyk.

Český jazyk

A) Výchovně vzdělávací strategie:

- rozumět spisovné řeči mluvené, čtené i psané
- vyjadřovat srozumitelně, zejména mluvenou řečí, myšlenky, psanou formou se vyjadřovat jen v jednoduchých větách
- číst správně a s porozuměním texty přiměřené délkou i obsahem
- znát příklady literárních děl vhodných pro daný věk včetně ilustrací
- číst s porozuměním jednoduché naučné texty, pokusit se vyjádřit jejich myšlenky
- vnímat krásu a bohatost mateřského jazyka
- při výuce českému jazyku je třeba stále pamatovat na to, že se v tomto období vytváří vztah žáků k literatuře a jejich zájem o četbu, tedy že začíná výchova budoucích čtenářů
- svou schopnost vyjadřovat se umět uplatnit i v prvouce, matematice i dalších vyučovacích předmětech

B) Charakteristika výuky

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány:

b) komunikační a slohovou výchovou;
c) čtením a literární výchovou;
d) psaním;
e) jazykovou výchovou.

Komunikace v českém jazyce se může vhodně rozvíjet i prostřednictvím *dramatické výchovy*.

V komunikační výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení (mluvená i psaná), mluvit a rozhodovat se na základě vnímaných pokynů a přečteného textu. Žáci se učí výstižně formulovat a sdělovat své myšlenky, prožitky a pocity, učí se rozumět různým typům textů, jež se vztahují k nejrůznějším situacím ve škole i mimo ni.

Komunikační dovednosti žáků jsou vytvářeny nejen ve všech složkách českého jazyka, ale ve všech vyučovacích předmětech. Jednotlivé vyučovací předměty musí poskytovat dostatek prostoru k vyjadřování myšlenek a postřehů žáků k tomu, co se učí a co pozorují. Slovní zásoba je rozšiřována zejména využitím učiva prvouky, četby a vlastních zážitků. V tomto období je kladen důraz zejména na ústní vyjadřování žáků. Samostatná písemná forma vyjadřování je uplatňována od 3. ročníku. Při prvním písemném vyjadřování se požaduje používat krátké jednoduché věty o tom, co žáci prožili, nebo co dobře znají.

Pro rozvoj vyjadřovacích schopností v prvním vzdělávacím období využíváme:

- vyprávění (o obrázku, vlastních zážitcích, přečteném textu, podle obrázkové osnovy)
- rozhovory žáků k určitému tématu
- formulace otázek a odpovědí k danému tématu
- možnosti svobodného výběru způsobu vyjádření myšlenek (v čítankách 2. a 3. r. jsou připraveny náměty, které žáky vždy zaujmou), využívá se mezipředmětových vztahů

– jednoduchých popisů z písanek, hlavně z prvoučného učiva, k psaní podobných textů
– možnost zpracovávat „první knihy“ např.: o květinách, o ptácích aj. v co nejjednodušší podobě, volně doplněné ilustracemi, výstřižky apod., využíváme i dětských knih a encyklopedií

Komunikační výchova tedy obsahuje činnosti:

a) receptivní, tj. čtení a naslouchání;
b) produktivní (tvořivé činnosti), tj. mluvený a písemný projev žáka.

Při výuce čtení v tomto období se snažíme naučit všechny žáky, i průměrně nadané, číst přiměřeně náročné, umělecké i naučné texty jasně, zřetelně a s porozuměním. Při čtení textů se obohacuje slovní zásoba žáků a rozvíjí se i jejich ústní vyjadřování. Při práci s texty se spojuje výcvik čtení s rozvojem vyjadřování, se vzděláváním v různých oborech i s výchovou žáků. Čtení se využívá v prvouce při poznávání přírody i života lidí a světa. Při prožívání literárních ukázek a čtení prvních knížek poznávají žáci život dětí i dospělých, učí se chápat a hodnotit jejich životní příběhy, činy, charaktery a lidské vztahy. Tím rozšiřují svoji životní zkušenost, obohacují svůj citový život. Dobrá četba zušlechťuje city, ovlivňuje duševní život dětí a povzbuzuje jejich vůli.

Žáci se při vyučování čtení učí esteticky prožívat a chápat přiměřené texty, později je výrazně číst, předčítat, přednášet, vyprávět, někdy i ilustrovat, něco podle popisu vyrobit, jindy text dramatizovat. Při čtení, poslechu a recitaci se zjemňuje smyslové vnímání žáků, např. sluch pro zvukovou stránku jazyka, bystří se pozorování, rozvíjí se představivost a fantazie, cvičí se paměť žáků, rozvíjí se pojmové i obrazné myšlení, ústní vyjadřování.

V čítankách určených k činnostnímu učení čtení je věnována dostatečná pozornost volbě příjemných textů, délkou i obsahem přiměřených mladšímu školnímu věku. Také mezipředmětovým vztahům a volbě témat pro samostatnou práci žáků je zde věnována pozornost.

V literární výchově seznamujeme žáky s literární tvorbou vhodnou pro mladší školní věk včetně ilustrací.

Při výuce psaní v tomto období získají žáci správné psací dovednosti, základy čitelného, přiměřeně hbitého a úhledného rukopisu. Píší slova a texty vhodného a žákům přiměřeného obsahu, který vyjadřuje zkušenosti žáků nebo poznatky získané v jiných vyučovacích předmětech. Písanky připravené pro toto období se zaměřují na psaní s porozuměním.

V jazykové výchově v 1. období základního vzdělávání se žáci učí prostě a jasně vyjadřovat spisovným jazykem, s využitím slovní zásoby odpovídající jejich věku a zároveň poznávají elementární základy mluvnické stavby jazyka a osvojují si základní pravopisné jevy. Dbá se na rozvoj jejich slovní zásoby a postupně se vytváří návyky správné spisovné výslovnosti.

Jazykové vyučování má velký význam pro rozvoj myšlení žáků, neboť se při něm učí jazykové a pravopisné jevy pozorovat, srovnávat, třídit i zobecňovat. Nejprve se seznamují s konkrétními jazykovými jevy, pozorují je, hovoří o nich. Tak dochází k mnoha elementárním zobecněním a procvičování poznaných jazykových a pravopisných jevů. Pozornost je věnována výcviku v pravopise lexikálním.

Ústní i písemné vyjadřování se při činnostní výuce rozvíjí pokud možno v souvislosti s poznáváním skutečností, které děti obklopují. Žáci zpočátku při samostatném vyjadřování reagují na otázky a pokyny učitele, později vytvářejí krátké souvislé projevy na témata blízká jejich zájmům a zkušenostem.

V hodinách českého jazyka tohoto období nejsou ostré hranice mezi učivem mluvnice, slohového výcviku, literární výchovy a psaní. Je potřeba si uvědomovat vzájemnou prostupnost a propojenost těchto složek českého jazyka. Je-li k tomu vhodná příležitost, lze složky českého jazyka zpestřit *dramatickou výchovou*.

Dramatická výchova rozvíjí tvořivost děti a přispívá k obohacení jejich slovní zásoby. S její pomocí učíme žáky volně, beze strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce. Pomocí dramatické výchovy se žáci učí slušnosti, vzájemnému respektování i tvořivému řešení praktických situací. Přitom se učí též cítit s druhými, vzájemně si pomáhat. Uplatňujeme tak snadno ve výuce prvky etické výchovy.

Dramatická výchova v 1. období základního vzdělávání

Pomocí dramatické výchovy:

- rozvíjíme u dětí jejich tvořivost
- učíme je volně bez strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce a literatuře, ale i v dalších vyučovacích předmětech
- rozvíjíme a obohacujeme slovní zásobu žáků
- učíme žáky tvořivě řešit praktické problémy
- vedeme žáky k slušnosti a respektování spolužáků, rodičů i ostatních dospělých v jejich okolí
- žáci mohou prožívat různé situace, naučit se cítit s druhými a pomáhat si navzájem

S vyučováním českého jazyka v 1.-3. ročníku jsou bezprostředně spojeny počátky prvoučného vyučování. Zkušenosti žáků získané pozorováním okolní přírody a života lidí se prohlubují čtením uměleckých textů. Myšlení a řeč žáků se přitom rozvíjí v souladu s rozvojem fantazie, citů, vůle a smyslu pro krásu.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

1. ročník

Předslabikářové období:

- rozvíjení řeči s využitím žákovských zkušeností
- přípravná zraková a sluchová cvičení
- poslech čtených a vyprávěných pohádek
- dramatizace jednoduchých pohádek, zvláště takových, ve kterých se některý motiv opakuje
- memorování říkanek a básniček zpaměti, využití znalostí žáků z předškolního věku
- krátká vypravování žáků podle jejich zážitků a pozorování
- odpovědi na otázky
- náprava vadné výslovnosti nápodobou
- sluchová analýza a syntéza slabik ve slova, např. hádanky typu: „Je to hodně stromů a je to l-e-s. Co je to?“
- poznávání prvních souhlásek a samohlásek na začátku nebo na konci slova
- poznávání a čtení malých a velkých písmen: M, L, S, P, A, O, U, E, I
- začátky psaní v tomto období úzce souvisí s výukou čtení:

- uvolňovací cviky
- základní návyky při psaní
- příprava k psaní písmen – psaní jednotlivých prvků písmen a číslic (čáry, oblouky, zátrhy, ovály, kličky, vlnovky)

- **Slabikářové období:**

- pokračujeme v rozvíjení vyjadřování žáků
- seznamujeme žáky s lidovými pohádkami, rozpočitadly, říkankami, hádankami, vybrané se učí zpaměti, vyprávějí i dramatizují
- předčítáme příběhy ze života dětí, z přírody, o zvířatech, propojujeme je s výukou prvouky a výtvarné i hudební výchovy
- cvičíme schopnost naslouchat a něco si z příběhu zapamatovat, zapamatované vyjádřit mluveným, výtvarným nebo i pohybovým projevem
- necháme též žáky vyjadřovat své individuální pocity z četby
- pozornost věnujeme srozumitelnosti řeči žáků, nenásilně podporujeme správnou výslovnost
- učíme žáky základní pravidla, která by měli respektovat při rozhovoru
- výuka čtení – požadavek jasného zřetelného čtení s porozuměním uplatňujeme od čtení prvních slov:
    - čtení otevřených slabik a slov složených z písmen poznaných v předslabikářovém období;
    - činnosti s písmeny skládací abecedy
    - čtení dvojslovných, nejvýše trojslovných vět z poznaných slov
    - postupné poznávání dalších hlásek a písmen
    - čtení slabik, slov a krátkých vět
    - čtení psacího písma
    - čtení krátkých celků, obsahem dětem přiměřených
    - čtení s porozuměním v průběhu roku podporujeme tvořením vět s danými slovy, kresbou k některým slovům a větám, odpověďmi na otázky k obsahu jednoduché věty, plněním krátkých a jasných napsaných pokynů
    - řazení ilustrací podle dějové posloupnosti
- nácvik psaní malých a velkých písmen ve spojení se čtením
    - psaní slabik a krátkých slov s jednoduchými spoji
    - opis a přepis písmen, slabik, slov a krátkých vět, náročnost vět je nutné volit podle individuálních možností žáků
    - psaní snadných a foneticky jasných slov podle diktátu po předcházející sluchové analýze a syntéze
- z hlediska potřeb čtení a psaní rozlišujeme věty, slova, slabiky, hlásky (písmena)

❖ *2. ročník*

❖ **Dokončení prvopočátečního čtení:**

❖ žák postupně přechází od vázaného slabikování k správnému plynulému čtení slov, jednoduchých vět a krátkých textů
❖ klademe důraz na porozumění čtenému, odpovědi na otázky
❖ žák dodržuje pomlky po tečce, přirozená intonace
❖ žák správné čte předložky se slovem
❖ žák vyhledává slova, určité myšlenky apod. v přečteném textu

❖ **Rozvoj čtenářských schopností:**

❖ správné a plynulé čtení krátkých i delších vět, nácvik správného dýchání při čtení
❖ čtení textů délkou i obsahem přístupným věku žáků
❖ při opakovaném čtení dbát na intonaci
❖ objasňování významu slov, čtení s porozuměním
❖ vyhledávání slov vyjadřujících určitý vztah nebo myšlenku
❖ vyprávění obsahu krátkého přečteného textu přiměřené obtížnosti
❖ vyjadřování obsahu textu obrázky a jejich řazení za sebou (obrázková osnova)
❖ přednes krátkých básní s jasným obsahem, které se žáci učí nazpaměť
❖ plnění úkolů z čítanky, motivace žáků, práce podle rozhodnutí žáka – individualizace,
❖ rozvíjení ústního, písemného i výtvarného vyjadřování žáků
❖ vyprávění podle obrázků
❖ vyprávění o osobním pozorování a příhodách ze života
❖ spojení čtení se psaním a prvoukou, rozvoj komunikačních dovedností
❖ vytváření svých vlastních zápisů z pozorování přírody, např. listy o květinách doplněné kresbou nebo vystřiženým obrázkem - moje první kniha, zápisy o stromech aj.
❖ čtení přístupných dětských knih, vyprávění jejich obsahu, ilustrace ke knížce

❖ **Psaní:**

❖ procvičování tvarů písmen
❖ psaní slabik, slov a jednoduchých vět
❖ důraz na psaní s porozuměním
❖ první krátké písemné vyjadřování žákovských pozorování a zkušeností
❖ spojování výrazů podle významu, zápis a samokontrola (prac. seš. *Putování se sluníčkem*)
❖ využívání dovednosti psát při různých jednoduchých zápisech

❖ **Jazyková výchova a základní pravopisné jevy:**

❖ vyjádření myšlenky
❖ seznámení s abecedou (práce s ní s oporou o napsanou abecedu)
❖ odpověď celou větou na otázky, druhy vět
❖ tvoření vět s danými slovy a k dané situaci
❖ pravopis věty (velké začáteční písmeno, interpunkční znaménka na konci věty)
❖ slovo, slabika, hláska, písmeno, slovní význam
❖ samohlásky, souhlásky, dvojhlásky

- výslovnost a psaní krátkých a dlouhých samohlásek
- psaní a výslovnost slabik tvrdých
- psaní a výslovnost měkkých slabik
- psaní souhlásek uprostřed a na konci slov (znělé a neznělé)
- psaní skupin dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě
- příprava na poznávání podstatných jmen a dějových sloves, zjišťování, která slova v souvislém textu označují osoby, zvířata nebo věci a která slova vyjadřují, co osoby, zvířata a věci dělají;
- čtení a psaní předložek
- vlastní jména osob
- Témata pro rozvoj ústního a písemného vyjadřování žáků vybíráme hlavně z jejich života, z přírody, můžeme volit i témata o práci a hrách. Žáci mohou vypravovat své příběhy podle obrázků, podle společně sestavené osnovy i podle své fantazie.
- Rozvoj vyjadřovacích schopností prolíná celou výukou českého jazyka. V 2. ročníku klademe důraz hlavně na ústní vyjadřování žáků. Dáváme jim dostatek prostoru, aby mohli své názory prezentovat před spolužáky, aby mohli navzájem o určitých jevech diskutovat a zdůvodňovat je. Důležitá jsou mluvní cvičení, která se dají do výuky českého jazyka zařazovat často. Žáci při nich projevují, jak rozumí mluvnickým jevům i jak rozumí čtenému textu.

- ***3. ročník***

- **Rozvoj čtenářských dovedností:**

- správné, plynulé a uvědomělé čtení krátkých vypravování, ukázek z knih vhodně rozdělených na části; básní, bajek, pohádek přístupných chápání žáků
- výrazné čtení (po přípravě s učitelem) krátkých vypravování a básní s využitím intonace podle smyslu čteného textu, čtení s porozuměním
- tiché čtení (bez pohybu rtů) krátkých textů s jednoduchým dějem se samostatným způsobem zpracování otázek a úkolů, jimiž učitel kontroluje, jak žáci pochopili obsah přečteného článku (podle individuálních schopností žáků)
- rozlišování prózy a veršů
- objasňování významu slov a slovních spojení
- vyhledávání slov, výrazů, vlastních jmen v přečteném textu
- sestavování obrázkových osnov krátkého vypravování nebo přečteného článku a vyprávění jednoduchého příběhu podle nich
- vymýšlení názvů pro části povídek
- reprodukce vypravování a naučných textů nebo jejich částí
- vyprávění pohádek i vymýšlení pohádek žáky, odlišení pohádky od ostatních vyprávění
- vyjadřování obsahu ilustrací k přečtenému textu
- krátké vyprávění vlastního zážitku
- pokus o vyprávění přečtené události ze stanoviska některé z jednajících osob
- výrazný přednes krátkých básní nebo krátkých příběhů, které se žáci učí zpaměti
- čtení dětských knih přiměřených věku – zapsaní a pamatování si jména autora, názvu knihy, vyjádření obrázkem nebo několika větami toho, co žáka z knihy zaujalo

- osvojování si dovednosti odpovídat na otázky k obsahu přečtené knihy
- pokračování v zápisech listů o přírodě - moje první kniha (mezipředmětové vztahy), tvořivá práce s obsahově přiměřeným textem

- **Psaní:**

- Procvičování psaní tvarů písmen a jejich spojení na předepsaných slovech navzájem spojených nějakým významem. Např.: nářadí, které má tatínek; stromy, o kterých se učíme, apod. (psaní s porozuměním).
- Dbáme na dodržování správných tvarů písmen, rovnoměrných vzdáleností mezi písmeny ve slovech i mezer mezi slovy na řádku i zachovávání stejného sklonu písma.
- Pozvolna se snažíme při dodržení úhlednosti písma psaní zrychlovat.
- Dbáme na dodržování základních hygienických návyků při psaní.

- **Jazyková výchova:**

- **Opakujeme to, co se žáci v předešlém ročníku naučili:**
- věta, slovo, slabika, písmeno
- činnosti s abecedou
- pravopis věty (velké písmeno na začátku, interpunkční znaménko na konci)
- výslovnost a psaní krátkých a dlouhých samohlásek a slabik
- psaní slov s tvrdými a měkkými slabikami
- psaní skupin dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě samostatně, ve slovech i slovních spojeních
- psaní souhlásek uprostřed a na konci slov (znělé a neznělé)

- **Učební látka, se kterou se žáci 3. ročníku nově seznamují nebo ji rozšiřují:**
- význam slov
- obojetné slabiky
- pravopis i, í / y, ý po obojetných souhláskách uvnitř slova – vyjmenovaná slova
- procvičování pravopisu základních vyjmenovaných slov a jasně z toho vyplývajících slov příbuzných, užívaných v životě – porozumění významu slov a slovních spojení
- pravopis vlastních jmen – jednoduché typy
- seznámení se slovními druhy a jejich rozlišování v základním tvaru
- užívání správných gramatických tvarů podstatných jmen a sloves v mluveném projevu
- výslovnost a psaní znělých a neznělých souhlásek na konci a uprostřed slov
- poznávání podstatných jmen, jako pojmenování osob, zvířat, věcí, vlastností a dějů
- (rod a číslo podstatných jmen), pádové otázky
- poznávání sloves (osoba, číslo, čas)
- psaní i, í ve slovesech (kreslí, kreslil, prosí, prosil, zlobí, zlobil …)
- Pravopis vyjmenovaných slov prolíná výukou 3. ročníku až do konce roku. Toto učivo je třeba procvičovat krátce, často, s porozuměním a vysvětlováním. Důraz je třeba dát na tvořivou práci žáků s vyjmenovanými slovy a jejich aplikaci též v jiných vyučovacích předmětech.
- Vhodným způsobem je třeba s výukou vyjmenovaných slov propojovat poznávání slovních druhů a pravopis vlastních jmen.

❖ D) Očekávané výstupy na konci 1. období:

❖ KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

❖ Žák:
❖ plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti
❖ porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti
❖ respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru
❖ pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost
❖ v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči
❖ volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích
❖ na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev
❖ zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním
❖ píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev
❖ píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení
❖ seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh

❖ JAZYKOVÁ VÝCHOVA

❖ Žák:
❖ rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky
❖ porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná
❖ porovnává a třídí slova podle zobecněného významu - děj, věc, okolnost, vlastnost
❖ rozlišuje slovní druhy v základním tvaru
❖ užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves
❖ spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy
❖ rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky
❖ odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování

❖ LITERÁRNÍ VÝCHOVA

❖ Žák:
❖ čte a přednáší zpaměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku
❖ vyjadřuje své pocity z přečteného textu
❖ rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění

❖ *pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností*

Anglický jazyk v 1., 2. a 3. ročníku

A) Výchovně vzdělávací strategie:

- motivovat žáky k zájmu o anglický jazyk, učit se vnímat a napodobovat melodii a rytmus anglického jazyka
- poznávat a prakticky používat základní pravidla výslovnosti
- činnostní formou naučit žáky základní slovní zásobu z jim blízkých oblastí (činnosti s obrázky nebo předměty)
- činnostní formou výuky naučit žáky jednoduchá základní pravidla gramatiky a základní zdvořilostní fráze
- základní fráze a obraty procvičovat s pomocí CD a manuálních činností zahrnutých v pracovním sešitě
- s pomocí obrázků nebo předmětů vytvářet a obměňovat první krátké rozhovory
- rozumět jednoduchým pokynům v anglickém jazyce a reagovat na ně
- vést žáky k získání schopnosti číst s porozuměním přiměřené jednoduché texty v anglickém jazyce
- motivovat žáky k zájmu o anglický jazyk
- získávat první poznatky o zemích, kde se mluví anglicky
- postupně začít chápat význam znalosti angličtiny pro život
- aktivní účastí žáka na výuce anglického jazyka ho vést ke schopnosti jednoduše komunikovat s využitím prvních poznaných slov a frází

Při činnostním vyučování anglickému jazyku ve 3. ročníku vyučujeme:

a) komunikační dovednosti (schopnost domluvit se v angličtině)
b) slovní zásobu, čtení a porozumění řeči psané; porozumění řeči mluvené,
c) mluvnici a pravopis;
d) dramatickou výchovu
e) základní poznatky o anglicky mluvících zemích

B) Charakteristika výuky:

Výuka anglického jazyka v 1. období tvoří úvod do cizojazyčného vzdělávání žáků. Proto je v tomto období nejdůležitější probuzení zájmu o výuku angličtiny a vytváření pozitivního vztahu k učení cizímu jazyku. Abychom toho dosáhli, musí být vyučovací hodiny angličtiny v průběhu celého roku prostoupeny zajímavostmi a pro žáky poutavými činnostmi, hrami a písničkami. Při výuce je třeba pracovat s vhodnými učebnicemi a pomůckami zpracovanými přiměřeně k věku dítěte.

V tomto období se snažíme, aby žák porozuměl vyslechnutému sdělení, uměl ho opakovat, aby uměl použít naučená slova v jednoduchém spojení, aby dovedl základní slova a jednoduché věty přečíst a slova i zapsat, popřípadě k nim nakreslit obrázek.

Výuka jazyka vychází z jeho praktického použití. Výklad pravidel gramatiky je omezen na nezbytně nutné minimum potřebné k tvorbě jednoduchých vět. Slovní zásoba je volena především z okruhu zájmů dětí tohoto věku. Slova jsou vázána do vzájemných souvislostí. Upevňování, procvičování a využití slovní zásoby v jednoduchých větách spojujeme vždy s činnostmi

s konkrétním předmětem, obrázkem – s tzv. názorem, a to v každé hodině. To je základem k tomu, aby se anglickému jazyku učil každý žák s chutí a věřil, že bude mít úspěch.

Využíváme zvukových nahrávek, anglických říkanek a písniček, z nichž některé se žáci učí zpaměti.

C) Obsah učiva:

- odlišné hlásky – jejich fonetický přepis pro čtení výslovnosti v učebnici (ve slovníku), například ve slovech: bl**a**ck, wh**i**te, **a** dog, **th**e dog, **th**r**ee**
- odlišná výslovnost hlásek, které známe z češtiny, například ve slovech: **r**ed, a pi**g**, a **k**itten, a **t**eddy, I ha**ve**, i**s**
- odlišný pravopis – náhled do problematiky, která bude uceleně vyučována v dalších ročnících, ve 3. ročníku pouze:
  - němé e: have
  - odlišné psaní hlásek: grey, fish, a chicken
  - dvojí čtení: zavřená (otevřená) slabika: a cat / a cake atd.
  - ustálený pravopis: green, leaf, yellow, a kitten, a teddy
  - slova souzvučná (homonyma): two / too ...
- člen jako součást podstatného jména:
  - počitatelná a nepočitatelná podstatná jména
  - nácvik použití členu na skutečnosti prožívané žákem spolu s učitelem ve třídě
- podstatná jména – množné číslo pravidelných podst. jmen: the toys, the cats
- osobní zájmena:
  - kvůli obtížnosti vyučujeme pořadí: 1. osoba: I, we
    2. osoba: you
    3. osoba: it, they, he (Mr. Black), she (Ms Black);
- některá zájmena přivlastňovací: my, your
- spojení přídavného + podstatného jména: a little dog, a big house
- spojení zájmena přivlastnovacího + podstatného jména: my teddy, my doll
- spojení číslovky základní + podstatného jména: one cat, two cats
- základní slovesa – přítomný čas prostý
  - časování základních probíraných sloves: I work, you work...
  - časování nepravidelného slovesa „to be“ (kladné i záporné věty, tvoření otázky: I am, You are not. Is he?
  - časování nepravidelného slovesa „to have“ – kladné věty
  - ustálená spojení s modálním slovesem „can“ – kladné věty a otázky: I can write (umím). Can I have... ? (mohu)
  - ustálené slovní spojení se slovesem „like“: I like cats.
- základní slovesa – přítomný čas průběhový (jen kladné věty)
- základní předložky: in, on, under
- věty oznamovací – větné vzory: I have a cat. This is a cat. It is on the table. There is a book. I work. I work at a shop. I like my job. I am working now..I can write. (umím) Can I have a cake? (mohu)...

– věty rozkazovací – pokyny: Give me a pen! Help me! Write! Draw! Open your book! Shut your book! Sit down! Stand up! Come in!...
– věty tázací – obrácený slovosled: She is. – Is she?

V 1. pololetí poskytneme dětem nezbytný úvod do jazyka:

– seznamujeme je s anglickými hláskami na základě názvů barev, hraček a čísel
– nacvičujeme správnou výslovnost a čtení celých vět na krátkých příbězích
– učíme děti mluvit ve vzorových větách, jejichž smysl je dán dramatizací, činností s předměty nebo s obrázky
– naučíme děti rozumět jednoduchým větám a pokynům ve třídě
– radost z uměleckého prožitku s použitím anglického jazyka poskytneme nácvikem velmi jednoduchých básniček a říkadel (žáci je mohou obměňovat s využitím osvojené slovní zásoby)

V 2. pololetí se výuka zaměří na „technické“ vědomosti nutné pro správné použití základů jazyka:

– postupně nacvičujeme čtení fonetického přepisu angličtiny
– postupně probíráme a opakujeme tvary jednotného a množného čísla podstatných jmen, zájmena osobní – podměty, shodu podmětu s přísudkem, závazný slovosled anglické věty

Výuka gramatiky probíhá současně s vytvářením jednoduchých vět, kde se potřebné výrazy a spoje procvičují. Žáci se naučí větám rozumět, číst je a opakovat. Protože jim rozumějí a znají některá slovíčka, mohou je obměňovat. Ptají se jeden druhého, odpovídají na spolužákovy otázky. tímto způsobem probíhá výuka gramatiky s pomocí činností v průběhu celého roku, jak je uvedeno už v bodě B.

D) Očekávané výstupy:

– žák pozdraví při setkání a loučení
– požádá o něco a poděkuje, umí specifikovat určitý počet
– jednoduše objedná nejběžnější jídlo a pití v restauraci
– naváže konverzaci s novým kamarádem – cizincem, představí se a zeptá se na jméno, zeptá se na věk a řekne svůj, řekne, co má a co nemá rád
– čte s porozuměním jednoduchý text
– rozumí jednoduchému pokynu a dovede ho splnit
– získá jazykovou zběhlost pro schopnost obměny jednoduché informace
– slovní zásoba se pohybuje v rozsahu 70 slov, z nichž 20% tvoří základní kameny anglické gramatiky
– zpaměti reprodukuje několik básniček, říkanek a písniček v angličtině

Děti získají skutečný základ pro další studium anglického jazyka v těchto oblastech:

a) Oblast **fonetiky**: rozlišují anglické hlásky od českých a umí je vyslovit.
b) Oblast **slovní zásoby**: barvy, čísla, běžné hračky a zvířata, osoby, příbuzenské vztahy, jídlo, pojmy: ten, nějaký, malý, velký, starý, ano, ne Mr., Ms.
c) Oblast **mluvnice**: člen určitý a neurčitý, jednotné a množné číslo podstatných jmen, užívání sloves v přítomném čase prostém, slovesa mít, mít rád, být, užívání sloves

v přítomném čase průběhovém (kladné věty), zájmena osobní - podměty a jejich použití ve větě, některá zájmena přivlastňovací, předložkové vazby s „on, in, under

VZDĚLÁVACÍ OBLAST:

MATEMATIKA A JEJÍ APLIKACE

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu:

Matematika

A) Výchovně vzdělávací strategie:

- osvojování základních matematických pojmů na základě aktivních činností každého žáka;
- důraz na porozumění základním pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům;
- rozvíjení zkušeností s matematickým modelováním pomocí činností, kterými se žáci učí poznávat a nalézat situace, které dokážou matematicky popsat;
- využívání zkušeností žáků z domova i ze života kolem nich;
- prostor pro aktivní projev žáka – vymýšlení úloh žáky, využití jejich zájmů, komunikace mezi žáky, efektivní využívání osvojených poznatků;
- grafické projevy žáka – od kresleného obrázkového názoru k náčrtům;
- postupné osvojování prvních matematických pojmů, početních výkonů, postupů, základů jazyka matematiky a způsobů jejich užití.

B) Charakteristika výuky:

Matematické vzdělávání v tomto období pomáhá žákům vnímat význam matematiky v životě. Žáci se učí vyjadřovat pomocí čísel. Matematika rozvíjí pozornost, vytrvalost, schopnost rozlišovat, objevovat, vytvářet různé situace. Žáci se učí svoji práci kontrolovat, srovnávat, učí se sebedůvěře, slovně i písemně vyjadřují výsledky svého pozorování. S vyjadřovacími schopnostmi se rozvíjí jejich schopnost uvažovat.

Vzdělávací oblast matematika je tvořena **čtyřmi tematickými okruhy**:

a) Číslo a proměnná:

V tomto tematickém okruhu si žáci postupně osvojují aritmetické operace (porovnávání, zaokrouhlování, sčítání, odčítání, násobení, dělení). Přitom se dbá na tři složky:

- dovednost (provádění početních operací);
- algoritmické porozumění (proč je práce prováděna předloženým postupem, důraz na činnostní provedení a pozorování žáků, hovor o pozorovaném);
- významové porozumění (umět operaci propojit na reálné situace – nejlépe za pomoci individuálních činností, matematizace reálných situací).

b) Závislosti a vztahy:

Žáci si v tomto tematickém okruhu na základě pozorování uvědomují změny a závislosti známých jevů. Porovnávají velikosti věcí a čísel. Pomocí svých činností postupně pochopí, že

změnou může být zvětšení, zmenšení, růst, pokles. Na poznání a pochopení závislostí navazuje v dalších obdobích práce s tabulkami, diagramy a grafy.

c) Geometrie v rovině a v prostoru:

Žáci se v tomto tematickém okruhu učí objevovat, rozlišovat a určovat základní geometrické rovinné a prostorové útvary. Geometricky modelují reálné situace, hledají geometrické útvary ve svém okolí a pojmenovávají je. Učí se měřit délku, poznávají základní jednotku délky. Učí se základy grafického projevu v geometrii.

d) Slovní úlohy:

Jejich řešení je do značné míry nezávislé na znalostech a dovednostech školské matematiky. Při nich je třeba uplatňovat uvažování žáků, které později přechází v logické myšlení. Učí se řešit jednodušší úlohy z reálného světa, analyzovat reálné situace, pochopit problém, utřídit údaje, pomocí konkrétního názoru situaci modelovat, následně řešit a formulovat odpověď.
Matematika svým charakterem vyžaduje **činnostní pojetí.**

Do první třídy přicházejí děti s nestálou a rozptýlenou pozorností, mnozí neumějí naslouchat. Hodiny matematiky dávají prostor k tomu, aby se žáci učili pozorně naslouchat slovům učitele. Pojmy čísel první desítky a početní výkony s nimi prováděné se vyvozují *zásadně pomocí žákovských pomůcek* a to hlavně konkrétních věcí a dále pomocí zástupného názoru a obrázků. Vždy ve spojení s manipulací každého žáka s uvedenými pomůckami. Tyto činnosti pomáhají lehce podchytit pozornost žáků. To také napomáhá tomu, že lze brzy individuálně pracovat s celým žákovským kolektivem, docílit pozornosti všech žáků. Pomůcky v rukou žáků a činnosti s nimi umožňují učiteli okamžitou zpětnou vazbu a možnost reagovat na úroveň zvládnutí učiva žáky.

Velmi dobrým prostředkem k rozvoji pozornosti i k projevu míry pochopení probíraného matematického učiva jsou *hovory žáků k činnostem*, při kterých početně vyjadřují své zkušenosti. Rozvíjí se přitom schopnost žáka vyjadřovat své myšlenky, posiluje se sebedůvěra žáka v jeho schopnosti.

Výchova pozornosti a sebedůvěry je úzce spjata s výchovou smyslu pro zodpovědnost, nyní za vlastní práci ve škole a za její výsledky, později pak za práci prováděnou v zaměstnání. Smysl pro odpovědnost za vlastní práci je úspěšně vytvářen, je-li žák brzy veden k samokontrole. Tomu je v materiálech připravených pro činnostní výuku věnováno hodně prostoru.

Velký význam v matematice má *aktivita žáků*. Činnostní formy učení dávají dostatek možností k jejímu neustálému podněcování.

Činnostní učení matematice není založeno na výsledcích, které se objeví hned po jedné hodině činností zařazených do výuky náhodně, odděleně. *Toto učení naopak vyžaduje aplikaci činností do celého souboru hodin*. Uvědomujeme si, že ani jeden návyk se nemůže vytvořit jen v jedné hodině. Ani jeden matematický pojem nemůže být utvrzen během jedné vyučovací hodiny. Je nutné v řadě po sobě následujících vyučovacích hodin nechat daný pojem postupně objevit a přijmout všemi žáky, poznané učivo krátce v každé hodině procvičovat a nechat ho obohacovat novými žákovskými nápady a zjištěními. Každá vyučovací hodina, která je zařazena do určitého systému činností, svým dílem přispívá k vytvoření a upevnění vykládaného pojmu. Každá vyučovací hodina také individuálně přibližuje žákovi určité nové vědomosti. Proto musí každý žák dostat dostatečný prostor k pochopení učiva a k dovednosti o něm hovořit.

V systému vyučovacích hodin činnostního učení matematice vyplývá nové učivo z předcházejícího a zároveň je základem a oporou pro učivo následující. Za tohoto předpokladu se často stává, že žáci nové učivo objeví sami a často jim ani nepřipadá nové. K tomu učitel

žákům dopomáhá určitým upozorněním, otázkou nebo doporučením, co pozorovat. *Žákům je třeba dát dostatečný prostor na objev poznávaného jevu i na jeho zvládnutí a procvičení.*

K osvojení si nového učiva a ke zkonkrétnění vytvářených pojmů vedeme žáky především prostřednictvím individuálních činností se zvolenými konkrétními pomůckami. Velkou mírou přitom napomáháme rozvoji správného uvažování žáků.

Řešení slovních úloh formou individuálních činností spolu se slovním vyjádřováním úloh a odpovědí žáky, můžeme hodnotit jako *nejmocnější prostředek rozvoje chápavosti dětí*. Při tomto učení dovedeme postupně všechny žáky k tomu, že se dovedou o učeném jevu vyjadřovat v matematice jasně, souvisle a přesvědčivě.

Činnostní učení matematice, je prakticky ověřený nástroj, pomocí něhož učitel snadno upoutává pozornost žáků, probouzí jejich představivost a postupně uvádí do pohybu myšlení každého žáka.

Při řešení slovních úloh je žák jejich tvůrcem, vynálezcem i řešitelem. Úsilí, které při tom žáci vynakládají, působí příznivě na jejich rozumový vývoj. Rozvíjena je přitom i samostatnost žáka a jeho tvořivost.

Výchovně vzdělávací strategie:

Podmínky pro dosažení dovednosti žáka správně řešit slovní úlohy jsou:

- provádění různých praktických činností, které znázorňují určitou úlohu
- pokus o samostatné vyhledávání cesty řešení žákem a o vyjádření odpovědí náležející k dané úloze
- samostatné vymýšlení a formulování úloh podobných úlohám právě řešeným
- vymýšlení úloh příbuzných (s blízkým praktickým obsahem) žáky a předkládání obdobných úloh k řešení učitelem
- řešení obtížnějších úloh až po dokonalém zvládnutí úloh jednoduchých

Při řešení slovních úloh se ukazuje, že někteří žáci teprve po řešení úloh ze života tak, jak ho znají, začínají chápat smysl, cíl a význam řešení slovních úloh.

Dosažení dobrých výsledků v hodinách matematiky vyžaduje:

- naučit žáky pozorně vnímat, co říká a dělá učitel a co odpovídají spolužáci
- učit žáky soustředit se na své činnosti, hovořit o nich, reagovat na upozornění učitele, vnímat práci a vyjadřování spolužáků
- pravidelným zařazováním činností do výuky dosáhnout při nich zručnosti žáků
- používat činnostních metod k dosažení aktivity žáků a jejich spoluúčasti při učení
- individuální účast každého na řešení a pozorování předloženého problému
- poskytnout každému žákovi dostatečný prostor k tomu, aby měl možnost vniknout do podstaty problému, o kterém se hovoří ve vyučování – porozumět učební látce
- pestré změny forem práce v průběhu roku, rozmanitost používaných pomůcek a tím dosažení zajímavosti výuky
- každodenní činnosti žáků a každodenní zpětnou vazbu mezi učitelem a žáky, to pak pomáhá učiteli vnímat a rozvíjet osobnost každého z nich
- aby vyučování matematice mělo nejen vzdělávací, ale i výchovný charakter, neboť tam kde tomu tak není, nebývá ani dobrý prospěch

– do vyučování často zařazovat úlohy, v nichž se odráží život obklopující dítě, to co dítě vidí, v čem má přímou účast, to potom snadno zařazuje do svých početních úvah a myšlenek
– časté sestavování úloh ze života samotnými žáky, neboť tvorba úloh, otázek a odpovědí napomáhá dobrému zvládnutí učiva, obměny slovních úloh
– propojování výuky matematiky s ostatními předměty, zvláště s prvoukou

Při vyučování matematice v prvním období základního vzdělávání při probírání určitého učiva:

– seznámíme žáky s prvním pojetím daného problému a motivujeme je
– užitím názorných pomůcek a konkretizací vedeme žáky postupně k pochopení problému, který je dán novou učební látkou
– provádíme třídění a srovnávání naučených vědomostí s vědomostmi již osvojenými
– provádíme cvičení s praktickým užitím získaných vědomostí
– necháváme žáky samostatně vymýšlet slovní úlohy, které vycházejí z jejich zkušeností
– provádíme cvičení k zautomatizování určité početní operace
– necháváme žáky při praktických činnostech objevovat potřebu nového početního výkonu
– látku pro počítání zpaměti volíme tak, aby přispívala k dosažení dobrého zvládnutí probíraného učiva

V prvním období základního vzdělávání necháváme žáky pod vedením učitele matematické poznatky objevovat a formulovat je svými slovy. Učitel pak matematický pojem upřesní a správně ho formuluje.

Zdůrazňujeme potřebu *častého zařazování počítání zpaměti,* a to po celé první období základního vzdělávání. Při počítání s malými čísly by nikdy nemělo být počítání zpaměti nahrazováno písemných počítáním.

Po celé první období se v matematice kladou *základy počítání zpaměti*. Žáci se učí způsoby pamětného sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru do 100 i do 1000. Řešení slovních úloh zpaměti je třeba vždy spojovat s žákovým vysvětlením, jak k výsledku dospěl. V průběhu 1. – 3. ročníku je třeba, aby každý žák vyřešil mnoho jednoduchých slovních úloh. Při řešení slovních úloh zpaměti může žák používat konkrétní názor, nákres, náčrt a jiné svoje zobrazení a z něho formulovat výsledek a vysvětlit, jak k němu dospěl. U celé řady slovních úloh řešených činnostně zpaměti mohou žáci objevit několik způsobů řešení úlohy. Zájem žáků o počítání zpaměti se dobře probouzí vhodnou motivací, spojováním řešení slovních úloh s individuálními činnostmi, častým vymýšlením slovních úloh žáky samotnými, a poznáním, že je v jejich schopnostech úlohy řešit.

C) Obsah učiva

1. ročník

– vytváření představ o jednotlivých číslech na základě názoru
– přirozená čísla 1 až 5 – numerace, vidění počtu věcí do 5
– rozklady čísel
– tvoření slovních úloh žáky bez užití početních výkonů (ze začátku i bez znalosti číslic)
– porovnávání počtu věcí
– sčítání a odčítání přirozených čísel spojené s manipulačními činnostmi (do 5)

– slovní úlohy doplněné příkladem (do 5)
– přirozená čísla 1 až 10 – numerace, vidění počtu věcí do 10
– rozklady přirozených čísel do 10
– sčítání a odčítání přirozených čísel v oboru do 10, názorné zavedení pomocí činností
– jednoduché slovní úlohy ze života řešené na základě manipulace í s věcmi i s penězi
– orientace v prostoru (před, za, vedle, vpravo, vlevo, dole, nahoře)
– automatizace spojů sčítání a odčítání do 10
– porovnávání počtu věcí, porovnávání čísel bez zápisu znamének nerovnosti
– přirozená čísla do 20 – numerace
– sčítání a odčítání v 2. desítce s využitím analogie s 1. desítkou (bez přechodu přes desítku), analogie musí vyplynout z individuálních činností žáků
– vztahy o několik více, o několik méně
– slovní úlohy ze života (obor do 20)
– poznávání geometrických tvarů, rovinných obrazců a těles – využití vhodných stavebnic, stavby podle předlohy i podle fantazie

Výuka matematiky má v 1. ročníku činnostní charakter. Vysvětlování početních výkonů se v 1. a 2. ročníku provádí na základě činností se skupinami předmětů. Názornému počítání slouží též jednoduché obrázky a značky kreslené dětmi. Při vytváření pojmu čísel a početních výkonů se přechází od činností s trojrozměrnými předměty k připraveným pomůckám (kolečka, peníze, vystřižené obrázky) až ke kreslenému názoru v pracovních sešitech a názoru demonstračnímu. Také vytváření slovních úloh a jejich obměny vychází z věcného názoru, především je však třeba využívat individuálních žákovských zkušeností.

Velmi vhodným tématem slovních úloh je obchodování spojené s manipulací s pomůckou „papírové mince a bankovky“.

Matematika celého 1. ročníku je vyučována hlavně v souvislosti s učivem prvouky, ale také v souvislosti s učivem českého jazyka (vymýšlení slovních úloh, vytváření otázek, vyjadřování se k činnostem).

Podle podmínek školy se mohou děti ve vyučování seznamovat s prací na počítači a využívat v matematice jednoduché počítačové programy a hry obsahující ***procvičování*** vidění počtu věcí, přiřazování čísla k určitému počtu věcí, porovnávání počtu věcí a čísel a též procvičování početních výkonů.

Tyto dovednosti dále rozvíjíme v následujícím 2. a 3. ročníku základního vzdělávání. Vhodných počítačových her a programů lze využívat ***k procvičování*** učiva nejen matematiky, ale i dalších vyučovacích předmětů.

2. ročník:

– opakování učiva z 1. ročníku:
  • rozklady čísel do 10
  • numerace do 20
  • porovnávání čísel
  • automatizace spojů sčítání a odčítání do 20
  • jednoduché slovní úlohy spojené s názorem

– sčítání a odčítání s přechodem přes desítku vyvozené na základě manipulačních činností žáků
– přirozená čísla do 100 – numerace - vytváření představ čísel na základě názoru:
  • posloupnost přirozených čísel
  • počítání po desítkách, počítání po jednotkách v různých desítkách
  • čtení a zápis čísel, číselná osa
  • porovnávání čísel pojmenovaných i nepojmenovaných
  • zaokrouhlování čísel na desítky na základě práce s číselnou osou
– sčítání a odčítání v oboru do 100
  • sčítání a odčítání násobků 10
  • přičítání jednociferných čísel k celým desítkám i jejich odčítání od celých desítek (typy: 30 + 7; 90 – 8)
  • sčítání a odčítání v jednotlivých desítkách s využitím analogie s počítáním v 1. desítce vyplývající z individuálních činností žáků s pomůckami
    (typy: 32 + 6; 57 – 4)
  • sčítání a odčítání s přechodem desítek
    (typy: 49 + 5; 25 + 30; 71 – 4; 93 – 20; 80 – 15)
  • sčítání a odčítání dvojciferných čísel (typy: 23 + 41; 68 – 34), počítání s „penězi“
  • vytváření jednoduchých slovních úloh k jednotlivým typům příkladů na sčítání a odčítání (využití při obchodování);
– názorné zavedení násobilky 1, 2, 5, 10, 3, 4, které je odvozeno z opakovaného přičítání stejných čísel
– činnosti vedoucí k pochopení násobilky a jejímu procvičování
– slovní úlohy, které vedou k pochopení úsudku několikrát více (s využitím peněz)
– geometrické tvary rovinné a prostorové, hry s tvary, modelování, rozlišování modelů těles i geometrických tvarů ve svém okolí
– rozvíjení prostorové představivosti – stavebnice, soubory krychlí, apod.
– rovné a křivé čáry
– praktické měření délek, jednotky délky: metr, centimetr
– jednotky času (hodina, minuta), poznávat, kolik je hodin na hodinách ručičkových i digitálních, orientace v čase

Výuka matematiky ve 2. ročníku má i nadále činnostní charakter. Všechny činnostní a počtářské dovednosti získané v 1. ročníku se využívají a dále rozvíjejí. Pokračuje též rozvoj řečových dovedností žáků. Postupně se u žáků vytváří dovednost matematického vyjadřování.

Číselný obor se rozšiřuje do 100 činnostně, hlavně na základě manipulací s „penězi“ a za využití obrázkového názoru. Zdůrazňuje se řešení slovních úloh, neboť při jejich řešení se rozvíjí logické myšlení žáků a současně se upevňují a automatizují početní výkony. Automatizace početních výkonů vzniká na základě dokonalého pochopení probíraných algoritmů. Matematické dovednosti se ve 2. ročníku rozšiřují o početní operaci – násobení, která je vyvozována na základě činností s konkrétním názorem.

Násobení má přitom žák možnost objevit z opakovaného sčítání. Činnosti vedoucí k tomuto objevu a jeho ověřování je třeba provádět s různými pomůckami, vhodnou pomůckou jsou peníze. Spoje násobilek 2, 5, 10 se v podstatě připravují již od 1. ročníku při opakovaném přičítání určitého čísla. Ve 2. ročníku tuto zkušenost žáků využijeme. Na základě činností žáci

pochopí princip násobení a později i to, jak lze násobilky využít v praktickém životě. Obojí je základním předpokladem ke tvorbě slovních úloh na násobení žáky a k pozdější postupné automatizaci násobilkových spojů.

Geometrie ve 2. ročníku má motivační charakter. Je především zaměřena na hry s prostorovými a rovinnými tvary. Průpravou pro pozdější provádění náčrtů v geometrii je ve 2. r. kreslení různých rovných a křivých čar, jednotažek apod. Měření délek se provádí na konkrétních předmětech.

3. ročník:

- opakování učiva z 2. ročníku:
  - počítání do 20 s přechodem přes 10
  - numerace do 100
  - sčítání a odčítání v oboru do 100
  - slovní úlohy vedoucí k sčítání a odčítání i k porovnávání o několik více, o několik méně
  - sčítání a odčítání do 100, příklady typu: 36 + 17; 65 – 28
- příprava písemného sčítání a odčítání do 100
- slovní úlohy vedoucí k porovnávání rozdílem
- násobení a dělení v oboru násobilek do 100, dělení se zbytkem, automatizace spojů
- slovní úlohy vedoucí k násobení a dělení a rozlišování úsudků několikrát více, několikrát méně a jejich obměny
- na základě manipulačních činností rozlišovat úsudky: o několik více, o několik méně, několikrát více, několikrát méně
- násobení dvojciferných čísel jednociferným číslem (velká násobilka vyvozená činnostními postupy s oporou o zapsaný příklad)
- užití závorek v příkladech se dvěma početními výkony
- přirozená čísla v oboru do 1 000 – numerace:
  - vytvoření představy čísel na základě názoru
  - posloupnost přirozených čísel, počítání po stovkách, desítkách, jednotkách
  - čtení a zápis čísel
  - práce s číselnou osou
  - porovnávání čísel
  - zaokrouhlování čísel na stovky, na desítky
- sčítání a odčítání v oboru do 1 000:
  - sčítání a odčítání zpaměti příklady typu:
    241 + 7; 325 – 3; 530 + 40; 490 + 60; 380 – 20; 240 – 50; 300 – 8; 600 – 40
    (při sčítání a odčítání zpaměti má nejvýše jedno číslo všechny tři číslice různé od nuly)
- seznámení s písemným sčítáním dvou trojciferných čísel, odhady výsledků
- seznámení s písemným odčítáním dvou trojciferných čísel, kontrola výpočtu sčítáním
- slovní úlohy s jedním početním výkonem a jejich obměny, nácvik jejich zápisů,
- seznámení s prováděním odhadu předběžného výsledku řešení slovních úloh
- slovní úlohy se dvěma početními výkony, využití námětů z obchodování
- rýsování přímek, vzájemná poloha (rovnoběžky, různoběžky), průsečík přímek
- bod ležící na přímce a mimo přímku, úsečka a její označování, odhadování a měření délky

- jednotky délky (metr, centimetr, milimetr, kilometr), jejich rozlišování, vytvoření správné představy o velikosti jednotek na základě činností, jednoduché převody (m, cm, km)
- čtverec a obdélník – jejich náčrty kreslené do čtvercové sítě i volně na papír
- rozvoj prostorové představivosti (stavby z krychlí na vrstvy), stavby podle předlohy
- tělesa kolem nás – poznávání geometrických tvarů
- jednotky času (hodina, minuta, vteřina), jednoduché převody, orientace v čase

Vyučování matematice ve 3. ročníku je stejně jako v předcházejících ročnících názorné, často spojené s aktivní činností všech žáků. Žákovských činností využíváme při výkladu i procvičování učiva. S numerací a počítáním v číselném oboru do 1000 je třeba začít **až po dokonalém zvládnutí numerace a počítání v oboru do 1000** pokud možno všemi žáky. Rozšíření číselného oboru do 1000 je zařazováno až do 2. pololetí 3. ročníku.

Pojetí početních výkonů, jak byly vysvětleny v 1. a 2. ročníku, se ve 3. ročníku nemění. Ve 3. ročníku se algoritmy početních postupů pamětného počítání rozšiřují o seznámení žáků s algoritmy písemného sčítání a odčítání. Slovní úlohy tvoří nedílnou součást učení početních výkonů. Velký význam mají slovní úlohy, které využívají číselné údaje z prostředí, které žáci znají.

Zařazování počítačových programů k procvičování učiva matematiky může být ve 3. ročníku pro žáky velmi oblíbenou činností.

V geometrii je třeba vést žáky tak, aby rozuměli krátkým textům úloh s geometrickým obsahem a aby dokázali popsat jednoduchý geometrický obrázek.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období výuky matematice:

ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE

Žák:

- používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků
- čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti
- užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose
- provádí zpaměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Žák:

- orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času
- popisuje jednoduché závislosti z praktického života
- doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

Žák:

- rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci
- porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky
- rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině

Matematika v tomto období rozvíjí paměť žáků, jejich představivost, tvořivost, klade základy logického úsudku.

Matematické vzdělání přispívá k formování osobnosti žáků, rozvíjí důslednost, tvořivost sebedůvěru, sebekontrolu aj.

V systému individuální práce se slabšími žáky v matematice v prvním období základního vzdělávání má mimořádně velký význam správné a hojné používání názorných pomůcek, kreslených znázorňování, cvičení v sestavování vlastních úloh a jejich řešení, počítání zpaměti.

Systém činnostního učení, který používáme, ukazuje, že se v pedagogické praxi při učení základů matematiky v prvním období základního vzdělávání, nemusí vyskytovat beznadějné situace. Při dodržování základních zásad a metod činnostního učení, dosahujeme uspokojivých výsledků i u žáků s diagnostikovaným opožděným vývojem nebo různými „dys“ problémy.

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A JEHO SVĚT

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu prvouka.

Prvouka

A) Výchovně vzdělávací strategie:

- učit žáky pozorovat přírodní jevy a orientovat se v prostoru a čase
- na základě činností a pozorování vytvářet nové představy o jednoduchých, chápání žáků dostupných ale podstatných věcech a jevech, které je obklopují doma, ve škole, v obci
- vést žáky k tomu, aby předměty a jevy pojmenovávali a vyjadřovali o nich své myšlenky, soudy, názory
- učit žáky, aby na základě svých vlastních zkušeností docházeli k jednoduchým pojmům a objevování souvislostí
- vytvářet u žáků pozitivní vztah k rodině, spolužákům, škole, domovu i k přírodě a rozvíjet pozitivní vlastnosti žáků
- dát žákům základní poučení o lidském těle a ochraně zdraví

– naučit žáky cílevědomému osvojování základních hygienických návyků a návyků kulturních

B) Charakteristika výuky:

Cíle jsou naplňovány prostřednictvím využívání vlastních zkušeností žáků. Učitel řídí vyučování tak, aby žáci docházeli k novým poznatkům zejména na základě vlastních činností a přímého pozorování. Žáci mohou různé věci a jevy pozorovat např. při řízených činnostech, na vycházkách, při pokusování, při zacházení s různými nástroji a předměty. Činnostní vyučování prvouce podněcuje aktivitu všech žáků. Průběžně a v souvislosti s různými vyučovacími předměty vedeme žáky k tomu, aby výsledky svých pozorování, zjištění a objevování zaznamenávali různými způsoby, tj. výtvarně i písemně.

V tomto období využíváme co nejvíce regionálních přírodních i společenských jevů.

Charakteristické pro výuku prvouky v 1. období základního vzdělávání je její prolínání s učivem ostatních předmětů. Právě toto prolínání témat dává možnost vytváření mnoha malých projektů, které výuku obohatí a učivo spojí se životem kolem dětí. Výuku prvouky vhodně doplňujeme obrazy, videozáznamy, filmy, besedy, vycházky, exkurze atp.

V prvouce se věnujeme:

- poznávání věcí – jejich vlastností a zařazujeme je do přírodního a společenského dění
- výchově smyslového vnímání a způsobům pozorování určitých předmětů a jevů
- základům jazykového vyjadřování – využíváme českého jazyka (výslovnost, vyprávění, říkadla, básně, písně, pohádky,…)
- procvičování pozornosti, paměti, představivosti, obrazotvornosti,…
- ochraně přírody, kulturních památek a výsledků lidské práce
- technické výchově (spojení s výtvarnou výchovou a praktickými činnostmi)
- pohybové výchově (ve spojení s tělesnou výchovou a hudební výchovou)
- zdravotní výchově a znalosti lidského těla, režimu dne
- mravní výchově (vytváření správných návyků a vztahů k lidem)

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících:

1. ročník

- škola a její blízké okolí, cesta do školy, bezpečnost
- pracovní návyky a vhodné chování ve škole i mimo školu
- příroda na podzim v lese, v sadu, na zahradě a na poli
- rodina a život v rodině
- zima a zimní svátky, bezpečnost, živočichové a rostliny v zimě
- člověk a péče o zdraví, základní hygienické návyky
- zdravá výživa, režim dne
- příroda, rostliny a živočichové na jaře
- nejznámější ptáci a domácí zvířata
- dny v týdnu, roční období, orientace v čase
- nejznámější povolání a výrobky řemeslníků

- dopravní výchova – bezpečnost
- příroda v létě

V 1. ročníku se žáci učí pozorovat rostliny, zvířata a věci, které je obklopují ve škole, doma, venku. Učí se všímat si změn v přírodě, které mohou během roku pozorovat a všímají si, jak tyto změny zasahují do života lidí i zvířat.

Učivo je využíváno v průběhu celého roku v matematice, často je propojováno i s ostatními vyučovacími předměty. Jednotlivé činnosti mohou být vhodně kombinovány a propojovány i v jiných časových celcích než je jedna vyučovací hodina.

2. ročník

- škola a organizace školního života
- cesta do školy – bezpečnost, dopravní výchova
- změny v přírodě na podzim, živočichové ve volné přírodě (využití učiva 1. r. a jeho rozšíření), mezipředmětové vztahy (zejména s českým jazykem)
- zelenina a její druhy
- ovocné stromy a jejich plody
- rodina, náš domov, obec, vlast
- proměny přírody v zimě, zimní sporty
- člověk, poučení o lidském těle, nemoc a úraz, první pomoc
- potraviny a správná výživa
- čas, orientace podle hodin, kalendářní rok
- práce a volný čas
- proměny přírody na jaře (rostliny, živočichové, květiny)
- lesy jehličnaté, listnaté a smíšené – stromy ochrana přírody
- proměny přírody v létě, u vody a ve vodě, vodní živočichové

Ve všech okruzích učiva prvouky 2. ročníku využíváme zkušenosti žáků a učivo probrané v 1. r., které dále rozšiřujeme. Ve výuce se žáci seznamují s věcmi a jevy blízkého okolí, získávají přehled o změnách v přírodě v průběhu ročních období a jejich vlivu na život rostlin, zvířat i lidí.

I v tomto ročníku je vhodné spojovat učivo prvouky s učivem ostatních předmětů. Realizaci krátkodobých projektů můžeme koncem 2. ročníku spojovat s jednoduchými záznamy. Formu záznamu (kreslená, psaná, kombinovaná, výrobek) necháváme na rozhodnutí žákům, které vhodně usměrňujeme.

3. ročník

- místo, kde žijeme (domov, rodina, škola, obec)
- cesta do školy, dopravní výchova
- orientace v místě bydliště:
  - světové strany
  - práce s jednoduchým plánem (začlenění obce do příslušného kraje)
  - seznámení s mapou
  - světové strany
- země, v níž žijeme:

• krajina v místě bydliště
• naše vlast
– lidé a čas – orientace v čase
– věci a činnosti kolem nás:
• lidská činnost
• práce a volný čas
• lidé a výrobky, technika
– neživá příroda – látky a jejich vlastnosti:
• vzduch
• voda
• slunce a země
– živá příroda:
• rostliny (druhy rostlin, části rostlin, plody)
• živočichové
• zkoumání přírody
– rozmanitost přírody a její ochrana, základní ekologická výchova
– člověk:
• lidské tělo (růst a vývoj, stavba těla – kostra, svaly)
• péče o zdraví (zdraví a výživa, sport a hry, první pomoc)

Ve vyučování prvouce ve 3. ročníku navazujeme na poznatky o přírodě a životě lidí, které žáci získali v 1. a 2. r. a prohlubujeme je. Zaměřujeme se především na poznávání místní krajiny, života lidí v obci, povolání lidí, zajímáme se o vyráběné věci, kulturu v obci, pověsti, které se váží ke kraji, upozorňujeme na významné stavby, události a osobnosti.

Charakter učiva 3. ročníku umožňuje snadné využívání mezipředmětových vztahů. Propojováním učiva jednotlivých předmětů vznikají tematické krátkodobé projekty. Žáci si své přírodovědné záznamy zakládají a vytváří si tak svá první portfolia. Tím se při výuce učí žáci spolupracovat, vzájemně si pomáhat a obvykle vznikne přirozená potřeba skupinové práce.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období:

MÍSTO, KDE ŽIJEME

Žák:

– vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí
– začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)
– rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost

LIDÉ KOLEM NÁS

Žák:

– rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi

- odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností
- projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům

LIDÉ A ČAS

Žák:

- využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti
- pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije
- uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost

ROZMANITOST PŘÍRODY

Žák:

- pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích
- roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě
- provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Žák:

- uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví
- dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných

- chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě
- uplatňuje základní pravidla účastníků silničního provozu
- reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech

Výuka prvouky v 1. období ve spojení s ostatními předměty uplatňuje v rozsahu přiměřeném chápání žáků tohoto věku prvky enviromentální výchovy. Žáky učíme citlivému přístupu k přírodě, lásce k okolní krajině, k obci, její minulosti a přítomnosti.

Žákům dáváme příležitost k tomu, aby si uvědomili propojenost vztahů mezi člověkem a přírodou a možnost člověka přírodu ovlivňovat. Učíme je rozlišovat pozitivní způsoby působení člověka v přírodě od způsobů negativních. Žáci poznávají význam a úkol jednotlivých profesí ve vztahu k životnímu prostředí. Necháme je objevovat možnosti ke zlepšování okolního prostředí a péči o něj. Dáváme jim prostor pro nápady co dělat teď, aby i v budoucnosti bylo na Zemi zdravé životní prostředí. Vytváříme první předpoklady k tomu, aby žáci získávali dobrou hodnotovou orientaci v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské společnosti.

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: UMĚNÍ A KULTURA

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují v 1. – 3. r. ve dvou samostatných vyučovacích předmětech: hudební výchova a výtvarná výchova.

Hudební výchova

A) Výchovně vzdělávací strategie:

- naučit žáky čistě a výrazně zpívat lidové i umělé dětské písně v hlasovém rozsahu přiměřeném žákům mladšího školního věku
- nacvičit správné dýchání a tvoření tónů
- rozvíjet hudební sluch a paměť na melodii i slova
- učit rozlišovat a udržovat určitý rytmus
- rozvíjet hudebnost zařazováním poslechu lidových písní i poslechu hodnotné vážné hudby vhodné pro tento věk a vést žáky k zájmu o hudbu
- poznat a dbát o rozvoj talentovaných žáků
- probouzet u žáků zájem o vlastní pěvecké a hudební aktivity

B) Charakteristika výuky:

Hlavními složkami hudební výchovy jsou zpěv a poslech hudby. Těžištěm hudebně-výchovné práce je zpěv. Láska k hudbě se nejsnáze probouzí zpěvem, neboť při něm je žák aktivní a tvořivý. Zpívaná píseň nejlépe rozvíjí pěvecké i hudební dovednosti a návyky žáků. Nejčastější formou tohoto období je zpěv jednohlasný. Učitel dbá individuálních zvláštností dětského hlasu, vede žáky k tomu, aby zpívali čistě, lehce a bez křiku. Dále je třeba pamatovat na to, aby rozsah a poloha písní odpovídaly rozsahu a poloze dětského hlasu. V hudební výchově je třeba střídat činnosti tak, aby děti nezpívaly po celou vyučovací hodinu.

Výběr písní má být rozmanitý, má napomáhat hlasovému výcviku. V tomto období jsou pro zpěv nejvhodnější lidové písně, dětmi oblíbené písně umělé, vhodné je využívat i písní místních nebo krajových. Současně s výcvikem pěveckých dovedností rozvíjí zpěv hudební sluch žáků, jejich smysl pro čistou intonaci a rytmus. Smysl pro rytmus snadno a dobře rozvíjíme častým zařazováním jednoduchých doprovodných nástrojů (tyčinky, bubínek, tamburína, činely apod.) ke zpěvu žáků. Vnímání hudby se rozvíjí v celé hudebně-výchovné práci, nejvýrazněji při poslechu hudby. Poslechem se učí žáci hudbu citově prožívat a soustředit se. Přitom jsou žáci vedeni k tomu, aby vyjadřovali a srovnávali své dojmy z poslechu hudebních skladeb.

Zpěv by se měl stát pro děti přirozenou potřebou pro vyjádření pohody a radosti, a to i v jiných předmětech než Hv. Proto výuku hudební výchovy vedeme tak, aby se stala pro žáky příjemnou a oblíbenou. K dobrému rozvíjení pěveckých dovedností žáků v tomto období velmi dobře

napomáhá každodenní zpěv zařazovaný v průběhu vyučování jako doplněk učiva nebo jako příjemná relaxační chvilka.

Ve zpěvu i poslechu je nezbytné se vracet k probraným písním a skladbám. Jen tak žák může dobře zvládnout melodii a slova písně, zapamatovat si hudební skladbu. Stále zdokonalovanou reprodukcí písní a opakovaným poslechem se prohlubuje vztah žáků k hudebním dílům i intenzita jejich estetického prožitku. Při výuce hudební výchovy je třeba věnovat pozornost hudebně nadaným žákům, dbát o jejich další rozvoj, doporučovat zájmovou činnost. Zpěvem, poslechem, jednoduchým doprovodem písní na dětské hudební nástroje a pohybovým projevem se stávají děti aktivními provozovateli hudby.

C) Obsah učiva předmětu hudební výchova v jednotlivých ročnících:

S hudbou se dítě setkává od malička. Proto v počátcích výuky Hv budeme vycházet ze znalosti jednoduchých lidových písní, které obvykle žáci znají ze zpěvu v rodinách, ze zpěvu podle dětských knížek a ze zpívání v mateřských školkách a dětmi oblíbených hudebních nahrávek.

1. ročník

- rozlišování zvuků a tónů
- melodizované říkanky
- hudebně pohybové hry
- dechová a hlasová cvičení
- lidové písně vhodné pro děti, které v dětech budí radost ze zpěvu, lásku k lidem, k přírodě, k domovu
- písně umělé, které zachycují život dětí, svět her, pohádek, fantazie
- vytváření pěveckých dovedností a návyků: správné držení těla a hlavy, správné dýchání, tvoření tónů, výslovnost
- sluchem rozlišovat základní vlastnosti tónu: vysoký – nízký, dlouhý – krátký, silný – slabý (pomocí zrakového i pohybového názoru)
- vést žáky k tomu, aby se projevovali i pohybově podle hudby
- pro poslech je vhodné volit: lidové písně v provedení dětských sborů, poslech písní, které zpívají skupiny dětí ze třídy, přístupné a dětem obsahově blízké umělé písně, dětské taneční hry, jednoduché instrumentální skladby
- vytváření citového vztahu k hudbě

Poznámka:
V průběhu celého roku dbáme při výuce na to, aby vyučování bylo radostné a dalo žákům co nejvíce citových zážitků. V prvním ročníku mají někteří žáci nevyvinutý hudební sluch, nedovedou, či nechtějí zpívat. Pěvecké dovednosti získávají žáci přípravnými cvičeními, která si učitel vytváří z prvků nacvičované písně. Přitom je dobře využívat individuálního zpěvu žáků, kteří intonačně čistě zpívají a ostatní nechat zpěv spolužáka poslouchat a potom napodobovat.

Učitel věnuje péči o hlas žáků pozornost. Dbá, aby žáci :

- zpívali lehce, bez křiku, ve vyvětrané místnosti
- nezpívali dlouho ve vysoké nebo nízké hlasové poloze
- nezpívali celou hodinu
- poslouchali se navzájem

K cvičením hlasovým se řadí cvičení dechová. Při nich se žáci učí hospodařit s dechem. Je možné k nim připojit i pohyby paží. Hlasová cvičení je vhodné volit jednoduchá, aby se mohla soustředit pozornost k vytvoření krásného tónu a správné výslovnosti samohlásek, souhlásek, slabik i slov.

Cvičení sluchová vychovávají hudební sluch žáků. Písně se v tomto období nacvičují podle sluchu.

2. ročník

- hlediska pro výběr písní jsou obdobná jako v 1. ročníku
- dechová a hlasová cvičení z 1. ročníku automatizovat, nevyhledávat stále nová cvičení, měnit pouze motivaci, jde tu hlavně o docílení co nejlepšího provedení
- rytmická cvičení propojujeme s písněmi, využíváme též rytmických slabik, tempo udáváme tleskáním nebo vyťukáním dob
- se zřetelem k hlasovým dispozicím jednotlivých žáků pozvolna rozšiřovat hlasový rozsah a upevňovat ho
- písně volíme do rozsahu oktávy
- zpěv podle pokynů učitele (jednotný začátek všech, podřídit se určitému tempu)
- učit opakovat udaný tón
- sluchem rozlišovat stoupající a klesající melodii tónové řady
- rozlišit vyšší tón od nižšího
- pohybového a grafického znázornění využít ke zpěvu vzestupných a sestupných řad tónů, zpívat je na úryvcích písní
- hudební teorii zařazovat pouze v nezbytně nutném množství a spojovat ji se zpívanými písněmi (notová osnova, houslový klíč, taktová čára, noty podle délky)
- v poslechových skladbách seznamovat děti s hudebními nástroji a přednesem lidových a dětských písní

Písně tvoří i ve 2. ročníku hlavní součást práce v hodinách Hv. I ostatní činnosti při výuce spojujeme pokud možno se zpěvem. Nácvik písní provádíme nápodobou, žáky ke zpěvu vhodně motivujeme, dbáme na pochopení obsahu textu písně, na osvojení si textu, rytmu i melodie jednotlivými žáky. Při zpěvu věnujeme pozornost výslovnosti. Při opakování písně doprovázíme jednoduchým rytmickým nebo pohybovým doprovodem. Vhodnou pomůckou jsou nástroje Orfovy školy. Jednoduché rytmické nástroje si též snadno můžeme připravit s dětmi z běžně dostupných materiálů a předmětů.

3. ročník

- hlediska pro výběr písní jsou obdobná jako v přecházejících ročnících
- rozšiřujeme pěvecký rozsah c1 – d2
- upevňujeme pěvecké návyky (držení těla a hlavy, dýchání, tvoření tónů, výslovnost)
- zpíváme s dynamickými odstíny slabě – silně v rozmezí p – mf
- zpíváme podle pokynů učitele (jednotný začátek, konec písně, tempo, síla)
- upevňujeme dovednost zpívat tóny ve vzestupné a sestupné řadě na úryvcích písní a cvičeních
- nacvičujeme durový tónický trojzvuk a zpíváme ho pomocí písně „Ovčáci, čtveráci“
- nacvičujeme dvoudobou chůzi a tanec v průpletu, přísunový krok (spojení s Tv)

- dáváme žákům prostor pro pohybové vyjádření melodie
- učíme je rozlišovat hudební nástroje podle vzhledu i podle tónu, rozlišujeme nástroje strunné, dechové a bicí
- využíváme dětské rytmické nástroje pro doprovody písní
- opakujeme poslech z nižších ročníků, přidáváme poslech české hudby pro slavnostní příležitosti (B. Smetana, A. Dvořák), poslech hudby taneční, poslech státní hymny
- hudební nauka – notová osnova, houslový klíč, nota celá, půlová, čtvrťová, pomlky

Zpěv doprovázíme rytmickými nástroji. Když nemáme rytmických nástrojů dostatek, sami si je vyrábíme např. ze skořápek ořechů, kelímků naplněných rýží, čočkou apod., místo hůlek použijeme vařečky, lžičkou ťukáme do skleničky apod. Žákům dáváme možnost objevit další zvukové efekty a zkusit je při zpěvu využít.

S hudbou se žáci mohou setkat též při návštěvě koncertů, besedách o hudbě a při vlastních hudebních aktivitách. Žáci mohou rovněž sledovat část videozáznamu koncertu. Poslechové skladby v 1. období vzdělávání volíme podle nahrávek, které jsou k dispozici. Dbáme, aby v poslechových skladbách byly zastoupeny písně lidové, známé umělé písně pro děti a věku přiměřené skladby významných českých hudebních skladatelů.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období:

Žák:

- zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase
- rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem
- využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře
- reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie
- rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby
- rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální

Výtvarná výchova

A) Výchovně vzdělávací strategie:

- probouzet a rozvíjet schopnosti výtvarného vyjadřování žáků
- rozvíjet tvořivé schopnosti žáků, pěstovat jejich estetické cítění a vkus
- vytvářet základní pracovní návyky pro výtvarnou činnost žáků
- vytvářet kladný citový vztah k výtvarnému umění
- seznamovat žáky s výtvarnými nástroji, materiály a technikami
- učit žáky pozorovat a vnímat krásu přírody, hovořit o svých pocitech a dojmech, pokusit se je výtvarně vyjadřovat
- dát dítěti možnost osobitého výtvarného vyjádření určitého prožitku nebo představy neovlivněného vnuceným výtvarným vzorem
- četbou, vyprávěným příběhem, hudbou, dramatickým dílem podněcovat a rozvíjet výtvarné představy žáků, dát možnost výtvarným projevům v různých technikách
- výtvarně experimentovat, objevovat tvary věcí kolem nás, hra s linií s využitím různých plastických materiálů
- výtvarně zobrazovat tvary předmětů na základě her s nimi
- kreslením, malováním a modelováním rozvíjet tvarovou, barevnou i prostorovou představivost a jemnou motoriku
- pozorovat a porovnávat jednoduché předměty, hledat jejich jednotlivé kvality – barevnost, pojmenovávat vlastnosti, tvary, hledat a odlišovat struktury
- dbát na rovnoměrnost a vyváženost smyslových, citových a rozumových přístupů a jejich propojování s důrazem na rozvoj fantazie a svobodného subjektivního vyjadřování
- učit se prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat sdělení druhých
- využívat zkušeností žáků, učit je respektovat vzájemné odlišnosti ve výtvarném vyjadřování
- dovedností získaných při výtvarných činnostech využívat při výuce prvouky, matematiky, českého jazyka i psaní a naopak
- seznamovat žáky s ilustracemi v dětských knihách, poznávat nejznámější malíře – ilustrátory, mezipředmětové vztahy se čtením a literární výchovou
  - podílet se na výzdobě třídy, školy; učit se prezentovat své práce
  - příležitostně navštěvovat výstavy dětských výtvarných prací a výstavy výtvarných umělců v regionu

B) Charakteristika výuky:

Výtvarná výchova jako předmět je součást procesu rozvoje estetických vztahů žáků ke skutečnosti a k umění. Výuka výtvarné výchovy vychází především z citového vztahu žáků k zobrazované skutečnosti. Výtvarné činnosti rozvíjejí tvořivost, fantazii, estetické cítění, podněcují a uspokojují potřeby žáků vyjadřovat se k různým tématům, situacím, prožitkům. Pro výtvarnou činnost v tomto období je nepostradatelné příznivé a klidné prostředí zbavené strachu ze známky nebo výsměchu druhých.

Děti se snaží výtvarně vyjadřovat své představy výtvarnými prostředky již od útlého věku. Výtvarný projev předškolního věku je především rázu schematického. Děti svým kresbám rozumí, dospělí většinou nedovedou do jejich světa vstupovat. Není však vhodné myšlenkový svět dětí narušovat předkreslováním a vedením k napodobování. Je naopak potřebné dát dítěti svobodu a do jeho kreseb nezasahovat.

V 1. – 3. ročníku převládá spontánnost, bezprostřednost výtvarného projevu dítěte. Dítě kreslí rádo zpaměti, předlohám se vyhýbá. Jeho představy ho těší a snaží se je ztvárnit. Vhodná motivace, která předchází výtvarné tvorbě, podněcuje uvolnění dětské fantazie. Děti potom často tvoří s velkým zaujetím a prožívají velkou radost z toho, co vytvořily. Jejich práce jsou plné volnosti, naivnosti a psychologických záhad.

Úlohou učitele je posilovat sebevědomí žáků, využívat jejich fantazii, rozvíjet ji, podporovat jejich vlastní výtvarné vyjadřování, podněcovat zájem o výtvarnou práci vhodnou motivací. V tomto období je vhodné, když mezi metody a formy práce zařazuje učitel co nejvíce různé hravé činnosti a experimentování. Výtvarná výchova dává žákům možnost se individuálně svou výtvarnou činností projevit, sami mohou různými výtvarnými prostředky ztvárnit své vidění světa. Je dobře, když svůj výtvarný projev mají žáci možnost obhájit, vysvětlit spolužákům a vyslechnout jejich názory. Často právě vzájemné hovory žáků o svých výtvorech mohou měnit jejich pohled na svět nebo určitou věc. Zde má učitel příležitost jemně usměrňovat a postupně působit na vytváření výtvarného vkusu žáků.

Tato výchova prolíná celým obdobím. Jeví se jako vedení žáka:

- k svobodnému výtvarnému vyjádření
- k uvědomování si krásy tvarů, barev a barevných kombinací, struktur
- k postupné schopnosti samostatné volby výtvarné techniky (technologie), ke správnému zacházení s výtvarnými nástroji, barvami apod.
- k účasti na utváření prostředí, ve kterém žijeme, učíme se

Ve všech formách výtvarného projevu (v kresbě, malbě, grafice, modelování, prostorovém vytváření, v kombinovaných technikách …) se projevuje dětská osobnost dítěte, jeho cítění a chápání světa kolem sebe. Téměř všechny námětové okruhy výtvarné výchovy obsahují základní vztahy k životu, prostředí a lidem, a proto souvisí blízce s výukou prvouky a vztahem žáků k životnímu prostředí. Učitelům se přímo nabízí možnost k mezipředmětovým vztahům a využití výtvarných činností žáků v různých malých projektech. Velmi vhodné je uplatňovat ve výuce náměty z žákova okolí, z dětského života z prostředí obce i školy.

Při výtvarné tvorbě plné her, fantazie, spontánnosti, experimentů s technikami i materiály by nemělo v tomto období chybět ani výtvarné zpracování určitého konkrétního tématu (kresbou, malbou), které v některých pojetích pohledu na výtvarnou výchovu v tomto školním věku bývá poněkud zatlačováno do pozadí pro svou údajnou nevhodnost, obtížnost či přílišnou konkrétnost. Ale i tato oblast má v tomto období své místo a opodstatnění.

Takové výtvarné práce mohou být dvojího druhu:

- na základě vlastní představy dítěte
- podle skutečnosti

Kresba z představy má zpočátku ilustrativní charakter, vypráví o bezprostředních zážitcích a zkušenostech žáků a o jeho citovém životě. Motivací k těmto kresbám může být prožitek z her, ze čteného textu, z osobního prožitku, z vycházky apod.

Kresba podle skutečnosti vyjadřuje obvykle první dojem žáka z pozorování. Každý sleduje zpočátku něco jiného, někoho zaujme barva, jiného zaujmou detaily, někdo dovede zachytit linie

pozorovaných věcí, někdo zase zachytí jejich funkci. Žák se postupně učí výtvarně uvažovat, pozorně vnímat skutečnost a výtvarně vystihnout její podobu. Proto již v tomto období můžeme začít i s kreslením věcí podle skutečnosti. Žáci samozřejmě nedokáží hned dokonale zachytit pozorovanou skutečnost. Spokojujeme se proto zejména s vystižením toho charakteru předmětu, který pozorujeme. Tyto kresby velmi vhodně využíváme nejen při výuce prvouky, ale i v hodinách matematiky, čtení a psaní. Mnohý žák se v mladším školním věku snáze vyjadřuje kresbou než slovy. Kresbou může např. snadno vyjadřovat porozumění čtené větě nebo čtenému příběhu, porozumění funkci pozorované věci (např. mlýnek, struhadlo). Tím výtvarná výchova přesahuje rámec předmětu jako takového.

K vytváření hlubšího vztahu k výtvarnému umění využíváme návštěvy výstav obrazů, loutek a maňásků, hraček, pohlednic aj., besedujeme nad knihami a jejich ilustracemi.

K vycházkám v průběhu roku je vhodné přidávat prvky výtvarné výchovy, neboť při nich s žáky můžeme pozorovat např. výstavbu obce, významné stavby obce, stavební sloh, ve kterém jsou domy postaveny, úpravu domů a jejich okolí, získáváme spoustu námětů, zajímavostí, postřehů, nasbíráme materiály pro další práci.

Na vytváření žákovského výtvarného vkusu a jeho vztahu k výtvarnému umění a výtvarným hodnotám má také vliv prostředí (rodina, škola, obec, její okolí), kde děti žijí. Nemalý vliv má i rozvoj techniky – fotografie, televize, video, počítače, které zprostředkovávají dětem spoustu podnětů, zážitků (pozitivních, ale v mnoha případech i negativních). Pak je třeba také takováto témata do hodin výtvarné výchovy zařazovat a pomoci tak dětem přemíru podnětů zpracovávat, uvědomovat si jejich hodnotu, zaujímat k nim nějaké postoje, vnímat pozitivní i negativní.

Některé činnosti mohou dětem ukázat, jak lze tuto moderní techniku vhodně využít (počítačová grafika, internet, televizní motivační či vzdělávací pořady, reklama, plakáty, kreslená animace, loutky …).

Učitel, který dovede dětskou duši naladit k výtvarnému projevu, bývá často odměněn bohatstvím dětských nápadů.

Pro výuku výtvarné výchovy je třeba mít dostatečné množství pomůcek a poučit žáky, jak se s nimi zachází. Kromě základních pomůcek pro výtvarné činnosti, které má každý žák svoje vlastní, je třeba mít soubor pomůcek ve třídě pro specifické a složitější výtvarné techniky. Výtvarná výchova nevede samoúčelně jen k osvojování výtvarných technik. Prostřednictvím výtvarných činností pomáhá k výchově citlivého člověka, který si všímá okolního světa a jeho projevů.

C) Obsah učiva Výtvarné výchovy v jednotlivých ročnících:

Přehled tematických okruhů v daném období:

a) ***objevování světa přírody*** v jednotlivých i v širších souvislostech
   - pozorování přírody (přírodniny, rostliny, zvířata)
   - chápání přírody ve smyslu prostředí života (krajina jako prostředí pro rostliny, zvířata, lidi);
   - tvář krajiny v různých souvislostech (barevnost krajiny a její proměny v průběhu roku, využití žákovských zkušeností)
   - vztah k přírodě (estetické oceňování krásy přírody)
   - příroda a běh času (roční období, počasí)

b) ***poznávání a prožívání světa dítěte***

- pociťování domova jako životní jistoty (dítě v domácím prostředí, domácí práce, hry)
- poznávání školy – nové životní prostředí (třída, škola, spolužáci)
- styk se světem mimo školu (ulice, cesta do školy, sport, hry, výlety, hřiště, přátelé)

c) ***svět, který děti pozorují, který pociťují a kterému naslouchají***

- setkávání s prostými životními zkušenostmi (u lékaře, na poště, na nádraží, v obchodě aj.
- poslouchání a vyprávění (pohádky, písničky, říkadla, zážitky)
- významná sváteční setkávání (rodinné oslavy, Vánoce, Velikonoce)
- vnímání smyslových vjemů a jejich výtvarný záznam (přepis pocitů z dotýkání, přepis zvuků aj.)

d) ***svět dětské fantazie*** *– výtvarná hra a experiment*

e) ***svět, který dítě obklopuje****, ovlivňuje ho (věda a technika, výstavy, architektura, besedy, ...)*

Náměty pro práci v 1. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastních prožitků dětí
- poznávání základních barev a jejich různé užívání
- kresby podnícené vyprávěním, četbou, vhodnou motivací ilustrující fantazii dítěte – kreslení podle představ
- kresby a modely přírodnin vztahující se k učivu prvouky, zobrazují vše, co dětem poskytuje příroda – kreslení podle skutečnosti, jehož hlavním účelem je vystižení tvaru a barvy
- výtvarné dotváření přírodnin na základě představ dítěte
- vytváření prostorových fantazií seskupováním a kombinováním přírodních i umělých materiálů, včetně materiálů netradičních
- hry s barvou, poznávání vlastností barev, výtvarné využití vzniklých náhodností, které vzbuzují v dětech rozličné představy
- hra s linií, vedení linie v různých materiálech
- jednoduché dekorativní kreslení, otisky přírodních prvků na papír a do plastických materiálů
- plastická a prostorová tvorba – spontánní hry s různými tvárnými materiály
- prostorové hry se stavebnicovými prvky
- jednoduché prvky moderní techniky ve výtvarné tvorbě
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada

Náměty pro práci ve 2. – 3. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastního prožitku, rozvoj dětské představivosti a fantazie
- dětský příběh vyjádřený kresbou
- pozorování přírodnin, rozlišování tvarů, barvy, struktury, jejich kombinace a výtvarné dotváření
- využití barev základních i barev vzniklých mícháním, tvoření souladu dvou barev
- pozorování tvarů užitkových předmětů a pokusy o výtvarné ztvárnění jejich obrysové linie

- pozorování tvarů a poznávání funkcí různých předmětů, které člověk používá k práci, grafický záznam pohybu a zobrazení předmětu
- rytmické řešení plochy s využitím různých prvků a střídání barev – jak se dá návrhů využít
- členění plochy s použitím libovolných geometrických prvků, barevná kompozice – náměty pro využití návrhu
- jednoduché náčrty, plány, modely podle fantazie a skutečnosti
- hračky v životě dětí, výtvarný návrh hračky, pokus o jeho výrobu
- prostorová tvorba – formování, deformování materiálů, pokus o plastické komponování;
- prostorové činnosti s dostupnými stavebními prvky (papírové krabičky)
- kombinace prvků moderní techniky, návrhy, plány, …
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada, Ondřej Sekora, Helena Zmatlíková, Adolf Born,…

Typy, druhy a formy činnosti ve výtvarné výchově, výtvarné techniky:

- experimentování s barvami (míchání, zapouštění, překrývání)
- využívání různých materiálů (přírodních, umělých, vč. odpadových), poznávání jejich vlastností, zpracování různými technikami
- vyhledávání výrazných a zajímavých linií, tvarů, barev, struktur, jejich zaznamenávání (kresba, malba, otisk, frotáž, …)
- výtvarné vyjádření zážitků, emocí, smyslových vjemů, myšlenek, událostí, pohybu (malba, kresba, linie, tvar, …)
- experimentování s běžnými i netradičními nástroji a materiály (štětec, dřívko, rudka, uhel, tužka, fixa, ruka, prsty, provázek, papír, kůra, textilie, kůže, kovy, plasty, …)
- výtvarné vnímání věcí, užitkových předmětů z hlediska funkce, tvaru, dekoru, …(kresba, vytrhávání z papíru, koláž, …)
- vytváření jednoduchých náčrtů, plánů, modelů
- využívání různých materiálů k výtvarnému prostorovému zpracování (modelína, modurit, sádra, papír, přírodniny, plasty, textil, kůže – mísení, hnětení, lití, lepení, stříhání navlékání)
- seznamování s jednoduchými grafickými technikami (otisk, frotáž, papírořez, tisk z koláže, kombinace technik)
- individuální i skupinová práce různými technikami s velkými formáty (balicí papír, velké formáty čtvrtek, chodník, …)
- práce na třídních projektech, návrhy, formy zpracování, volba techniky
- výtvarně dramatické a komunikační hry (sochy, maňásci, …)
- dotváření prostředí, ve kterém žijeme výtvarnými pracemi
- vycházky s výtvarnými náměty, pozorováním (sběr materiálů, pozorování věcí, prvky staveb, práce v terénu, …), návštěvy výstav, muzeí

Praktické dovednosti:

Žáci v průběhu 1. období:

- pracují s barvou různé konzistence, rozeznávají studené a teplé barvy, osvojují si dovednost míchat základní barvy
- poznávají různé materiály (přírodní i umělé) seznamují se s různými způsoby jejich zpracování (různými technikami), osvojují si dovednosti práce s různými nástroji
- rozvíjejí schopnost výtvarně vnímat věci, užitkové předměty z hlediska funkce, tvaru, dekoru, pohybu apod.
- komponují jednoduché tvary, vnímají neuspořádání či záměrné rozmisťování či řazení
- poznávají možnosti námětového plošného i lineárního vyjádření, pokoušejí se volně pracovat s linkou, tvarem, obrysem
- pokouší se dotvářet výtvarné práce písemným projevem
- experimentují s různými materiály k vytváření prostorových prací
- poznávají prostředí školy, okolí obce, sledují detaily staveb, předmětů
- postupně si osvojují schopnost vyjádřit se o své práci, zdůvodnit, hodnotit, vyjádřit se také o práci jiných, vést dialog o výtvarné práci, být tolerantní
- podílejí se na dotváření prostředí, ve kterém žijí, které je obklopuje, vystavují své práce, připravují výtvarnou výzdobu prostředí třídy, školy
- spolupracují na třídních projektech
- poznávají výtvarná vyjádření významných malířů (zejména ilustrátorů dětských knih, regionálních umělců), aj. výtvarných umělců
- docházejí k poznání, že výtvarné umění patří ke kulturnímu bohatství národa

D) Očekávané výstupy na konci 1. období:

Žák:

- rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ
- v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace
- vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky
- interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností
- ***na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil***

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A ZDRAVÍ

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují v 1. – 3. ročníku prostřednictvím tělesné výchovy (samostatný předmět), zdraví a výchova ke zdraví (není samostatný předmět)

Tělesná výchova

A) Výchovně vzdělávací strategie:

- rozvoj pohybových schopností a dovedností žáků
- rozvoj smyslu pro účelný a krásný pohyb
- získat návyky správného držení těla, nacvičovat základní cviky k získání těchto návyků
- vést žáky k vědomému zvládnutí pohybu, zařazovat cviky na koordinaci pohybů
- zvyšovat pohybový rozsah a obratnost žáků
- upevňovat charakterové vlastnosti žáků, rozvíjet sociální vztahy
- získávat pocit nutnosti pravidelného cvičení jako součásti správného životního stylu
- vštípit dětem radostný pocit z pohybu
- pochopit důležitost organizace a spolupráce hlavně formou her (dodržování pravidel, umět se podřídit kolektivu, spolupracovat…)
- neustále seznamovat žáky s důležitostí dodržování bezpečnostních zásad (při hrách v tělocvičně, na hřišti, při cvičeních s náčiním nebo na nářadí…)
- umět slyšet, vnímat a reagovat na povely učitele (nejen na píšťalku, ale i na jiné podněty – slovní, gestikulační …)
- naučit žáky připravit na sportovní výkony – zvolit vhodnou obuv, vhodné oblečení (sepnout vlasy, odložit hodinky a jiné cennosti …)
- posilovat tělesnou kondici a duševní pohodu dětí správně zvolenými aktivitami, vhodnými a přiměřenými tomuto věku
- z hlediska správné organizace a bezpečnosti je vhodné zvládnout s dětmi základy pořadových cvičení (nástupy, povely pozor, pohov…)
- využívat různá kondiční cvičení k rozvoji a zvýšení pohybových schopností žáků – to je zvyšovat obratnost, vytrvalost, rychlost, pohyblivost (za pomocí různého načiní, využití různých druhů nářadí, přeskoky, odrazy, překonávání překážek, různé druhy běhů…)
- vnímat důležitost průpravných cvičení (rozcviček), jako prostředku pro zlepšení a odstranění nedostatků, které vznikají z jednostranného zatížení páteře či ze špatného způsobu života, nedostatku sportovních aktivit
- seznamovat žáky s důležitostí správného rozcvičení, využívat veškeré kompenzační prostředky (protahovací, uvolňovací cvičení, strečink, …)
- učit žáky cítit, vnímat hudbu a umět ji vyjadřovat pohybem, snažit se rozvíjet rytmické cítění, začleňovat taneční prvky (lidové písničky)
- rozvíjet dovednosti žáka zvládnutím základů atletické abecedy (běhy, skoky, hody ...)
- zvládat průpravná cvičení pro míčové hry, správně zvládat techniky házení, chytání, přihrávání
- seznamovat žáky s nácvikem jednoduchých základů miniher
- vkládat dle možností cvičení v různém prostředí, seznamovat žáky s pohybem na hřišti, ve volné přírodě, v lese
- dle možnosti zařadit zimní sportování (bobování, sáňkování, lyžování, bruslení)

– nesoustředit se jen na hodiny Tv, ale začleňovat do vyučování další pohybové aktivity – vycházky, pohybové chvilky, cviky ve třídě na správné držení těla)

B) Charakteristika výuky:

Veškeré tělesné pohybové aktivity vedou k všestrannému rozvoji žáka, nejen ke zvýšení jeho pohybových schopností a dovedností, ale i k posílení jeho charakterových vlastností (zodpovědnost, spolupráce, vytrvalost, odvaha, schopnost respektovat pokyny, umět se podřídit kolektivu …).

Tělesná výchova pěstuje u žáků kladný vztah ke sportu a pohybu vůbec, aby se sport stal součástí jejich zdravého životního stylu. Systémem jednoduchých pohybových a sportovních aktivit vede ke zvyšování tělesné zdatnosti a k správnému držení těla žáků.

Vštěpováním pohybových návyků a vyvoláním radostného pocitu z pohybu u dětí se podílíme na zvyšování jejich psychické odolnosti vůči negativním vlivům svého okolí a na posilování jejich charakterových vlastností. Základní a důležitou metodou, která slouží ke splnění všech těchto cílů a úkolů je HRA a dodržování herních pravidel.

Osvojením základů herních technik a taktických postupů, zvyšujeme u žáků nejen pohybové schopnosti, ale také podporujeme jejich prostorovou orientaci, schopnost správného a rychlého rozhodování i schopnost pohotově reagovat.

Neustále věnujeme patřičnou pozornost bezpečnosti při výuce Tv, průběžně opakujeme bezpečnostní pravidla, upozorňujeme na možnosti úrazů, snažíme se vštípit pocit zodpovědnosti za své chování a svoji bezpečnost, pocit sounáležitosti a ohleduplnosti ke svým spolužákům.

Tělesná výchova je předmět, kde je nutný diferencovaný přístup k žákům podle jejich momentální tělesné zdatnosti. Zde musíme citlivě hodnotit každého žáka, vzhledem k jeho individuálním možnostem a předpokladům pro zvládnutí různých pohybových aktivit.

V hodinách Tv se nezaměříme jen na rozvoj a zdokonalování pohybových schopností, ale také vštěpujeme důležité hygienické zásady s tím spojené.

Pohybové činnosti by měly prolínat a doplňovat i další oblasti výchovy, měly by se objevovat i v dalších předmětech jako např. vhodné rozcvičky, pohybové hry, taneční prvky.

Správně řízená výuka tělesné výchovy vyžaduje, aby učitel:

- kladl na žáky tělovýchovné požadavky, které jsou přiměřené jejich tělesné a pohybové vyspělosti
- dbal rozdílu mezi chlapci a děvčaty
- volil program s ohledem na roční období a materiálně technické vybavení školy
- dbal bezpečnosti žáků a vedl žáky k nacvičování vhodné a správné dopomoci a záchrany při cvičení
- účelně zaměstnával co nejvíce žáků vhodnými bezpečnými úkoly ke cvičení ve družstvech

Hlavní organizační formou vyučovacího procesu je vyučovací hodina tělesné výchovy. Vyučovací hodiny tělesné výchovy se nespojují do dvouhodin, rovnoměrně se rozkládají do týdenního rozvrhu.

Tělovýchovné chvilky

Do vyučovacích hodin ostatních předmětů je vhodné vkládat tělovýchovné chvilky. Zařazují se, když se u žáků začne projevovat únava. Jejich programem jsou koordinační, vyrovnávací i kondiční cviky, které žák zná z výuky Tv v daném ročníku.

Hygienické požadavky pro Výuku Tv

Cvičební prostory – tělocvičny je třeba udržovat v čistotě a jejich vybavení vždy před užitím kontrolovat. Teplota vzduchu v tělocvičně by měla být přiměřená, neměla by být nižší než 16 ^{O}C.

Na vyučovací hodiny Tv se žáci převlékají do cvičebních úborů. Z pedagogických důvodů používá cvičební úbor i učitel.

Pro zvýšení odolnosti organismu se doporučuje, aby výuka Tv probíhala často na hřišti nebo v terénu. Chceme prospět zdraví žáků, a proto realizujeme mimoškolní tělovýchovné aktivity žáků ve spolupráci s rodiči, sportovními oddíly aj.:

- kroužky

Charakteristika některých cvičení zařazovaných pravidelně do hodin Tv

Vyrovnávací cviky

Jsou to průpravná gymnastická cvičení, která jsou zaměřena na uvolnění a protažení jednotlivých svalových skupin. V tomto období posilovací cviky zařazujeme jen jednoduché a krátce. Pozornost věnujeme cvičením koordinačním, cvičení na zvětšování pohybového rozsahu kloubů, také na podporu návyku správného držení těla.

Cvičení mohou být prováděna v rytmických obměnách s možností hudebního doprovodu. Patří sem cvičení prostná, s náčiním i na nářadí, na místě i za pohybu. Dbáme při tom na přiměřený čas pro zařazování těchto cvičení do vyučovacích hodin.

Kondiční cvičení

Cvičení se zaměřením na rychlost, pohyblivost, obratnost, vytrvalost, to jsou: běh, skoky, házení, cvičení rovnováhy, lezení, šplhání, překonávání překážek, gymnastická cvičení s náčiním i bez náčiní (např. s míči, se švihadly, na lavičkách, žebřinách apod.).

Rytmická cvičení a tanec

Rytmická cvičení jsou velmi vhodnou součástí vyučování v 1. – 3. r., zařazujeme je nejen do vyučovacích hodin Tv, ale též do hodin hudební výchovy i českého a anglického jazyka. Podporují značnou měrou dobrý psychický vývoj žáků. Cvičení zařazujeme jako rytmizaci jednoduchých a dětem známých pohybů podle hudebního doprovodu, v 1. a 2. ročníku cvičíme i podle říkanek a písní.

Tanec pomáhá zvládnout základní pohyby paží, nohou a trupu. Učíme žáky základní taneční kroky. Zaměřujeme se na estetický pohybový projev v přiměřeném tempu a dětem srozumitelném rytmu.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících:

1. ročník

Pořadová cvičení:

- základní postoje – pozor, pohov, povely – v řad nastoupit, rozchod
- nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav

Rytmická gymnastika a tanec:

- rytmizace jednoduchých pohybů podle říkadel a písní
- rytmizace jednoduchých a známých pohybů podle hudebního doprovodu – též volné pohybové vyjádření hudby.
- motivovaná a rytmizovaná chůze a běh v základním tempu
- pokus o přísunný krok, poskočný krok, cval stranou
- nácvik správného držení těla (v lehu na zádech), při rytmických cvičeních a tanci

Drobné hry:

- hry spojené s během – honičky (např. všichni domů, na rybáře, zajímaná, odběhy pod dlouhým kroužícím švihadlem aj.)
- hry spojené s házením míče (např. míčová válka, přihrávaná v kruhu, vybíjená v kruhu aj.)
- hry spojené s vítězstvím někoho (např. boj o místo, boj o míč, přetahy, přetlaky, kohoutí zápas aj.)
- hry pro uklidnění (např. Kuba řekl, na sochy, přibližovaná aj.)
- hry na hřišti, na sněhu, na ledu

Lehká atletika:

- běh střídaný s chůzí, překonávání přírodních i umělých překážek
- rychlý běh na 25m
- vytrvalostní běh nejdéle 30s
- skok daleký z místa odrazem snožmo a skok daleký z rozběhu
- hod míčkem horním obloukem na dálku

Sportovní gymnastika (v 1. ročníku):

Akrobatická cvičení:

- převaly stranou v lehu – vzpažit (válení sudů)
- kolébka na zádech – ze sedu skrčmo, uchopením za bérce z dřepu spojného leh vznesmo – skrčmo kolébkou vzad
- stoj na lopatkách – z lehu vznesmo
- kotoul vpřed – z podřepu spojného – předpažit, i opakovaně

Cvičení na nářadí:

a) cvičení na lavičce

– chůze vpřed, vzad i s obraty (také na kladince lavičky)
– přeběhy lavičky

b) šplh na tyči
– šplh s přírazem na tyči

Sportovní hry:

příprava:
- přihrávka obouruč ve dvojicích (na místě)
- vrchní přihrávka jednoruč na místě
- vrchní chytání obouruč na místě

Konkrétní sportovní hry – dle podmínek školy

Sáňkování:

- sjezd na saních na přiměřeném svahu
- sjezd přímý a šikmý se zatáčením
- rozjezd jednotlivce a dvojic

Turistika: (v 1. ročníku):

- chůze k cíli vzdálenému asi 1.5 km
- smyslové hry zaměřené na pozorování okolí a hledání předmětů
- chování v přírodě
- překonávání přírodních překážek
- orientace v terénu (*vím, kam jdeme*)

2. ročník – 3. ročník

Pořadová cvičení a chůze:

- základní postoje - pozor, pohov
- základní povely - nástup, pozor, pohov, vpravo vbok, vlevo vbok, vyrovnat, rozchod
- nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav
- chůze do rytmu (na počítání), chůze s písní do pochodu v zástupu i ve dvojicích

Rytmická gymnastika a tanec:

- rytmizace jednoduchých pohybů podle písní
- pohyb v dvoudobém taktu, dvoudobý takt v písni
- střídání chůze a běhu - nepravidelné, pravidelné
- přísunný krok, cval stranou, poskočný krok
- využití naučených kroků v lidovém tanci, chůze s průpletem

Průpravná cvičení:

- rozcvičky k procvičení koordinace pohybů ve trojdobém a čtyřdobém taktu
- cvičení ve stoji spojném i stoji rozkročném
- cvičení v kleku, v sedu snožmo, zkřižmo i skrčmo
- cvičení v lehu na zádech

– chytání míčů a míčků do obou rukou po vlastním nadhozu i odrazu od země i od zdi

Drobné hry:

– hry spojené s během
– hry spojené s házením
– hry pro uklidnění
– hry na hřišti (pravidla her s míčem)

Cvičení rovnováhy:

– stoj na jedné noze (druhá v pohybu)
– poskoky na jedné noze
– chůze po lavičce s plněním drobných úkolů (nesu míč, přeskakuji překážku, přidávám potlesky nad hlavou, před a za tělem apod.)
– chůze po kladince lavičky

Lehká atletika:

Běhy:

– běh střídavý s chůzí
– běh přes drobné překážky, např. v přírodě (přes kameny, větvičky apod.)
– štafetové běhy
– rychlý běh do 25 metrů, ve třetím ročníku do 40 metrů

Skoky:

– skok z místa s doskokem na měkkou podložku
– výskoky na překážku (rozběh, seskok)
– skok přes motouz ve výši kolem 50 cm
– přeskok pruhu širokého 50 - 100 cm
– přeskok lavičky s dopadem na měkkou podložku
– skok daleký s rozběhem

Hody míčkem a drobnými předměty v přírodě:

– házení kaštanů, šišek (vrchní oblouk – pravá i levá paže)
– házení různými předměty na cíl
– házení míčkem a kutálení míčů
– přehazování míčů a drobných předmětů
– házení do naznačených terčů o straně 1 metr na vzdálenost 4 metry
– hod míčkem na dálku

Sportovní gymnastika ve 2. – 3. ročníku:

Akrobatická cvičení:

- přidat změny postojů a poloh, upevnit dovednost správného kotoulu napřed
- převaly a kolébky na zádech
- leh na zádech, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- sed zkřižmo, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- válení stranou i do mírného svahu
- kotoul napřed ze stoje spojného, ze stoje rozkročného
- kotoul, obrat, druhý kotoul; dva kotouly za sebou
- kotoul napřed z chůze
- stoj s oporou o lopatky a záloktí (svíčka)
- cvičení rovnováhy (ve stoji na jedné noze)

Cvičení na nářadí:

a) cvičení na lavičkách
   - chůze vpřed i vzad s obraty, přeběhy lavičky
   - cvičení v sedu rozkročmo na lavičce
   - sed rozkročmo – přitahování těla k lavičce (nohy napjaté)
   - vzpor dřepmo u lavičky (držíme se rukama),vzpor stojmo, střídání
   - lezení po lavičce ve vzporu dřepmo s uchopením lavičky ze stran
   - chůze po kladince lavičky s plněním drobných úkolů

b) šplh na tyči
   - šplh s přírazem do přiměřené výšky podle individuálních předpokladu žáků

c) další nářadí lze používat přiměřeně věku podle podmínek školy (švédská bedna, žebřina, trampolína) Dbáme na zásady bezpečnosti.

Sportovní hry:

přípravné cviky:

- přihrávky obouruč na místě (ve dvojicích, ve skupinách)
- vrchní přihrávka jednoruč na místě i při chůzi
- chytání obouruč na místě
- běh nebo chůze s házením míčem o zem
- míčové hry

Turistika a pobyt v přírodě:

- chůze v terénu, překonávání překážek
- táboření, ochrana přírody, organizace činností ve skupině žáků, vzájemná spolupráce
- chování se v dopravních prostředcích
- chůze k cíli vzdálenému cca 2km
- pozorování přírody, odhady vzdáleností (mezipředmětové vztahy)

Lyžování, sáňkování, bruslení: podle podmínek školy

Zdravotní výchova v 1. – 3. ročníku

Do celého prvního období výuky tělesné výchovy je zařazována zdravotní výchova, důležité je:

- dbát na osobní čistotu těla, prádla, oděvu, cvičebního úboru
- dodržovat čistotu a pořádek v prostředí tělocvičny
- otužovat vzduchem a vodou (ranní mytí studenou vodou)
- seznamovat žáky s vhodnou životosprávou
- do programu dne zařazovat pohybové aktivity (tělovýchovné chvilky)
- upozorňovat žáky na vliv dostatečného množství pohybu pro jejich zdravý vývoj (mimoškolní Tv)
- předcházet úrazům tím, že dbáme, aby žáci dodržovali pokyny týkající se jejich bezpečnosti a ochrany zdraví
- vést žáky, aby si uvědomovali, že při mimoškolních pohybových aktivitách musí dbát na svou bezpečnost, uvažovat o svém chování a dodržovat pokyny dospělých, aby vyrostli v zdravé lidi
- vést žáky k tomu, aby uměli zavolat pomoc v případě, že se vyskytnou u úrazu

Úkoly zdravotní výchovy se neplní jenom v rámci tělesné výchovy, ale uplatňujeme je i v ostatních vyučovacích předmětech.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období:

TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák:

- spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení
- spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích
- uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy
- reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci

ZDRAVOTNÍ TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák:

- uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy
- zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE

Vzdělávací oblast je v 1. - 3. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu:

Praktické činnosti

A) Výchovně vzdělávací strategie:

- rozvíjet jemnou motoriku žáků a jejich manuální zručnost
- vytvářet při praktických činnostech s různými materiály základní pracovní dovednosti a návyky
- prostřednictvím pracovní praktické činnosti žáků napomáhat rozvoji jejich rozumové činnosti, rozšíření jejich obzoru
- vést žáky k dovednosti rozlišovat materiály, uvažovat o různých možnostech opracovávání materiálů a všímat si jejich vlastností
- umět rozlišovat jednoduché pracovní nástroje, poznat k čemu slouží, naučit se s nimi bezpečně zacházet a volit pro určitou pracovní činnost pracovní nástroj podle jeho vhodnosti
- postupně vytvářet pozitivní vztah žáků k práci
- prostřednictvím praktické činnosti s různým materiálem a nástroji pomáhat zpřesňovat představy dětí o věcech a jevech okolního světa
- učit žáky, aby při práci uvažovali, aby věděli, co chtějí dělat a připravili si všechno, co budou k práci potřebovat, učit žáky individuálně zodpovídat za kvalitu své práce
- získávat aktivní vztah k ochraně životního prostředí a utvářet počáteční vědomí o individuálních možnostech každého člověka při řešení ekologických problémů
- dát prostor žákovským nápadům pro praktické práce a tvůrčí činnosti

B) Charakteristika výuky:

Při praktických činnostech není v tomto období vhodné dělit děti na děvčata a chlapce. Vhodné je práci individualizovat nebo pracovat ve skupinách a přitom dbát důsledně na bezpečnost žáků. Praktické činnosti v 1. období základního vzdělávání jsou vyučovacím předmětem s úzkými vazbami na ostatní předměty. Výuka komplexním způsobem přispívá k rozvoji žáků. Rozvíjí jejich motorické schopnosti, manuální dovednosti a pracovní návyky. Žáci se učí spolupracovat, organizovat svou práci i práci spolužáků, pracovat v týmu. Žák se učí základům technologické kázně, bezpečnosti práce, organizaci práce a prostředí.

Při výuce jsou upřesňovány představy žáků o věcech a jevech, o kterých hovoří při vyučování českému jazyku, matematice a prvouce. Učí se poznatky o nich prakticky využívat. Obohacuje se řeč dětí a začínají se vytvářet základy technického myšlení.

V průběhu praktických činností v 1. – 3. ročníku jsou uváděny jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí.

Při práci s drobným materiálem učíme žáky stříhat, ohýbat, spojovat, výtvarně ztvárňovat - dávat výrobkům pěkný vzhled. To podporuje dětskou představivost obrazotvornost a vytváří smysl pro estetické cítění.

Při práci s papírem učíme žáky poznávat vlastnosti a druhy papíru, naučíme je správně držet nůžky, stříhat celou délkou ostří nůžek i části ostří. Učíme je poznávat z čeho nůžky jsou a jaké mají vlastnosti a jak se s nimi bezpečně zachází.

Při modelování žáci poznávají vlastnosti modelovací hmoty, vytvářejí z ní jednoduché předměty, zvířata i postavy a to většinou podle jejich vlastních představ. Modelování lze vhodně využívat při skupinové práci na určité téma, často ve spojení s ostatními vyučovacími předměty. Žáci se pak musí mezi sebou dohodnout na společném řešení a práci si mezi sebou rozdělit. Uplatňuje se zde spolupráce a komunikace.

Nezanedbatelný je přínos vyučovacího předmětu pro uplatňování výchovy žáků ke zdraví a jejich bezpečnosti. Charakter předmětu umožňuje nenásilné zařazování výchovy k ochraně přírody a vytváření základů pro ekologické cítění žáků.

Při praktických činnostech se žáci učí:

- organizovat své pracovní prostředí a vlastní činnosti – rozdávat, uspořádat své pracovní místo, sbírat, ukládat, udržovat své náčiní i místo v pořádku
- pracovní kázni – být pozorný a opatrný, vědět co dělat, aby byla určitá pracovní činnost dostatečně bezpečná pro žáka samotného i pro spolužáky, dodržovat též hygienická pravidla, dbát na správné držení těla při činnostech a správné uchopení pracovního náčiní, při jeho správném výběru
- uvědomovat si význam vlastní činnosti a práce
- umět o své činnosti povědět druhým

Dbáme na to, aby byly praktické činnosti spojovány s rozvojem poznání a řeči.

Vyučovací předmět praktické činnosti by měl být v průběhu celého 1. vzdělávacího období volně mezipředmětově využíván. Žáci si při něm mohou připravit všechny drobné pomůcky, které potřebují k výuce v rámci dalších vyučovacích předmětů.

V tematických celcích převládá široké spektrum praktických činností, kterými se mohou žáci v průběhu vyučování zabývat. Je zcela na vyučujícím učiteli a jeho pedagogických záměrech, jak tematické celky do výuky zařadí, zda se bude k některým okruhům v průběhu roku vracet, jak na ně bude v následujícím ročníku navazovat.

Při realizaci praktických činností v jednotlivých ročnících je třeba uvažovat o míře integrace praktických činností s obsahem dalších vyučovacích předmětů, např. prvoukou, výtvarnou výchovou, matematikou, českým jazykem.

Praktické činnosti jsou v 1. období základního vzdělávání základem všech tématických celků. V jejich průběhu jsou uváděny jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí a to jako nezbytné poznatky s ohledem na jejich použití. Žák také u každé práce dostává poučení o bezpečnosti při zacházení s nářadím a ochraně zdraví při určité pracovní činnosti.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících:

1. ročník:

Náplň výuky pracovním činnostem je dána činnostmi s papírem, modelovací hmotou, se stavebnicemi, s různým drobným materiálem, výrobou drobných předmětů a pomůcek pro výuku, péčí o květiny ve třídě a činnosti, které vyplývají z mezipředmětových vztahů.

Práce s papírem:

- základní vlastnosti papíru a lepidla
- držení nůžek, z čeho nůžky jsou a které nůžky jsou pro děti bezpečné
- různé techniky: překládání, rýhování, utržení pruhu papíru, vytrhávání, skládání, vystřihování, nalepování
- příklady výrobků vzniklých skládáním - varhánky, obálka na pomůcky, šipka, čepice, kelímek, loďka aj.
- vystřihovánky z časopisu, předtištěné např. oblékání panenek, připravené vystřihovánky staršími žáky, vystřihování tvarů pro činnosti v M (přípravná početní cvičení)
- pomůcky pro výuku M, Čj, prvouky - kartičky, kapsáře, geometrické tvary
- stříhání a slepování - ozdoby, květy, kombinované techniky ve spojení s Vv
- nalepování vystřižených tvarů - vytváření obrázků k vyprávěnému nebo čtenému příběhu
- společné práce k některému projektu, např. pohádce

Modelování:

- seznámení se s vlastnostmi plastelíny, moduritu; pomůcky: podložka, nůž
- zacházení s uvedenými modelovacími materiály, jak s nimi pracujeme, co k tomu potřebujeme; technika práce: válení v dlaních, v prstech, na podložce, roztlačování v dlaních a na podložce, přidávání a ubírání hmoty, vytahování, modelování
- příklady výrobků: předměty jednoduchých tvarů, o kterých se učíme v M, Čj a prvouce, figurky zvířat a lidí podle čtených nebo vyprávěných příběhů, též podle fantazie žáků, motivace k modelování, dárky pro své blízké

Práce s drobným materiálem:

Praktické činnosti by měly být v 1. ročníku průběžně spojovány s ostatními vyučovacími předměty. Měly by učivo ostatních předmětů ztvárňovat, pomáhat k pochopení probíraných pojmů.

V pracovních činnostech si mohou děti připravit celou řadu dobrých pomůcek pro činnostní výuku ostatních předmětů. Práce s pomůckou, kterou si žák vyrobí sám, ho motivuje a uspokojuje. Při výrobě dalších věcí je třeba vždy pamatovat na jejich použitelnost. Výroba předmětů a ozdob určených k darování má význam při vytváření vzájemných mezilidských vztahů i při vytváření dobrého vztahu k práci – upotřebitelnost výrobku, udělání radosti druhým.

Výrobu drobných předmětů pro výuku v jiných předmětech a jejich údržbu nebo obnovu lze běžně zařazovat do praktických cvičení. Použijí-li žáci na uskladnění pomůcek různé krabice, zásuvky nebo košíčky, mohou si je při praktických cvičeních uspořádat, doplnit to, co jim chybí. Žáky vedeme k pečlivé údržbě jejich pomůcek. To, že je má v pořádku, mu při jejich použití velmi pomůže. Pochopí význam uspořádání věcí a udržuje v pořádku i nářadí potřebné pro praktické činnosti.

Dle uvážení učitele je možné do pracovních činností zařadit výrobu různých drobných předmětů a dárků např. z přírodního materiálu jako jsou žaludy, kaštany, šišky aj.:

- zpracovávat můžeme přírodniny: šípky, jeřabiny, kousky slámy, žaludy, kaštany, listy, koření, semena
- dalším materiálem mohou být: špejle, dřívka od nanuků, krabičky, korkové zátky
- při zpracování použijeme: nůžky, nůž, jehlu, bavlnku

– techniky práce: propichování, navlékání, spojování, svazování
– příklady výrobků: korále, figurky, zvířata, ozdoby,…

Žáci se učí být při pracovních činnostech ukáznění, dbát na bezpečnost, soustředit se na práci, zbytečně mezi sebou nehovořit. Při činnostech se však učí navzájem si povědět, co dělají, s čím pracují, jak určitou činnost provádějí. Tak se praktické činnosti spojují s rozvojem poznání i řeči.

Pracovní činnosti se stavebnicemi:

Stavby podle předlohy z kostek, stavby podle fantazie žáků (práce individuální i skupinová), sestavování obrázků podle předlohy - obracení kostek, sestavování modelů věcí - montáže podle předloh, vystavování prací, později demontáže.

Péče o květiny:

Do vyučovacího předmětu praktické činnosti 1. ročníku je vhodné zařadit péči o květiny. Tyto činnosti bezprostředně souvisí s prvoukou. V péči o květiny se mohou žáci střídat. Také mohou pěstovat a sledovat zasazená semena (např. hrách, fazole).

2. a 3. ročník:

Práce s papírem a kartonem:

– vlastnosti papíru, kartonu, lepidla (tloušťka, barva, tvrdost, savost)
– pojmenovávání druhů papíru: balicí, novinový, kancelářský, kreslicí
– zpracováváme pomocí: nůžek, nože, lepidla, kolíčků
– technika práce: překládání, ořezávání, přestřižení, vytrhávání, skládání, slepování, nalepování papíru na karton, odměřování
– příklady výrobků:
  • vytrhávané ubrousky a ozdoba různých věcí, např. květináče
  • jednoduché předměty a pomůcky do vyučování, např. metr z papírových proužků, geometrické tvary aj.
  • podložky z propletených proužků, záložky do knih aj.
  • výrobky vzniklé skládáním papíru, loďky, parník, čepice aj.
  • ozdoby na vánoční stromeček, např. řetězy, košíčky, srdíčka
  • věci k obchodování nakreslené, vystřižené, nalepené na karton, obkreslené podle šablony
  • výroba notýsků, sešití papíru, ozdoba štítkem

Práce s modelovací hmotou:

– materiál: modelovací hlína, plastelína, modurit, těsto
– pomůcky: podložka, špachtle, nůž
– techniky práce: hnětení, válení, ubírání, spojování, vaření, sušení
– poznané vlastnosti: tvárnost, tvrdost
– příklady výrobků: věci, o kterých se učíme v prvouce (ovoce, zelenina, ptáci, zvířata), v matematice (geometrická tělesa, geometrické tvary), ve čtení (zobrazování dějů z četby nebo z vyprávění)
– bezpečné zacházení s ostrými předměty

Práce s drobným materiálem:

- materiál: provázky, sláma, přírodniny (semínka, listy, šišky, plody, větvičky aj.), špejle, drátky, korek, krabičky, papír, karton
- nástroje a další materiál: nůžky, nůž, tupá jehla, bavlnka, lepidlo, zavírací špendlíky, aj.
- techniky práce: propichování, spojování, ohýbání, stříhání, nalepování, slepování, lisování, skládání do tvarů
- seznamování se s nástroji a pomůckami, s účelem jejich použití
- příklady výrobků: ozdoby, zobrazování nějakého pracovního prostředí (skupinová práce), zdobení různých předmětů, lakování, práce s drátkem a lepidlem
- zásady pro bezpečnost při činnostech s ostrými předměty

Práce montážní a demontážní:

- různé druhy stavebnic – seznámení se s návodem pro práci s nimi a předlohami pro stavby a konstrukce, možnosti užití stavebnice mohou předvést žáci, kteří si určitou stavebnici do školy donesli
- vytváření plošných a prostorových kompozic ze stavebnicových prvků a volného materiálu podle předloh i podle fantazie žáků
- stavebnice se spojovacími prvky a díly - konstrukční činnosti
- sestavování jednoduchých pohyblivých modelů podle předlohy i podle představy žáků – montáž a demontáž, urovnávání dílů stavebnice k dalšímu použití
- osvojování si správných pracovních dovedností a návyků při organizaci, rozmýšlení si své vlastní činnosti, zachovávání bezpečnosti a hygieny při činnostech

Práce s textilem:

- materiál: textilie bavlněné, lněné, vlněné, hedvábné, z umělých vláken - jejich rozlišování, nitě, bavlnky, šňůrky, stužky, poutka, knoflíky
- nástroje: nůžky, jehly, špendlíky
- činnosti: navlečení přiměřeně dlouhé nitě, uzlík, šití stehem předním a zadním, prošívání, stříhání, sešívání předním a zadním stehem
- výrobky: sešití kousku látek k sobě - jednoduchý výrobek, oprava oděvu – přišití knoflíku nebo poutka aj.
- dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce

Lidové zvyky, tradice a řemesla:

- lidové zvyky a tradice, lidová řemesla: poznávání na základě přímých ukázek nebo videa, návštěvy regionálních muzeí apod.
- techniky zpracování: ukázky drhání, batikování, modrotisk, výroba vizovického pečiva, ozdoba kraslic, práce se slámou, vyřezávání apod.
- materiál, nástroje a pomůcky volíme podle charakteru vytvářeného výrobku a zvolené techniky zpracování

– příklady výrobků: jednoduchá ozdoba, šperk, svícen, vánoční ozdoba, kraslice, vizovické pečivo, ubrousek zdobený batikou apod.

Práce na školní zahradě

- na podzim a v zimě: ošetřování pokojových rostlin
- na jaře v učebně: pěstování cibulovin v květináči – květina pro maminku (předpěstování v papírových květináčích nebo v kelímcích), přesazování do květináče, který si žáci ozdobili
- pozorování klíčení semen fazole nebo hrachu, nakličování, přesazování, jakmile začne rostlina růst. Semena řeřichy (klíčení na vlhké vatě), klíčení obilí a jeho růst (zeleň na velikonoční svátky)
- péče o zahradu – hrabání trávy, sběr šišek a jablek
- první jednoduché společné záznamy o postupu práce a o časovém pozorování růstu a vývoje rostliny

Praktické dovednosti:

Na konci 1. období žák:

- rozlišuje běžně užívané druhy papíru, dovede papír přeložit, vyrobit skládáním jednoduchý výrobek, odtrhnout naznačenou část, přestřihnout, vystřihnout nakreslený tvar, čistě slepit (použít vhodné lepidlo), nalepit vystřižené tvary
- dovede z drobného materiálu vyrobit jednoduchý praktický výrobek, k práci volí vhodné nástroje a bezpečně s nimi zachází
- rozlišuje běžné pracovní nástroje (nůžky, nůž, jehla, kleště, šroubovák, kladívko) a bezpečně s nimi zachází
- dovede pracovat s některou ze stavebnic a vytvořit několik výrobků podle předlohy i podle své představy
- při práci s modelovací hmotou dokáže vytvořit několik výrobků a dovede o nich hovořit; získal základní hygienické návyky při práci s těmito materiály
- dokáže navléknout nit, zkusí přišít knoflík, dovede sešít dva kusy látky k sobě
- při praktických činnostech si dovede věci urovnat, udržuje pořádek na svém místě, stará se o své pomůcky, má je připravené na vyučování

D) Očekávané výstupy na konci 1. období:

PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM

Žák:

- vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů
- pracuje podle slovního návodu a předlohy

KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI

Žák:

– zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi

PĚSTITELSKÉ PRÁCE

Žák:

– provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování
– pečuje o nenáročné rostliny